

...sve se više u sovjetskoj štampi naglašuje veza ruskog naroda sa zemljom ruskom i sa Slavenima cijeloga svijeta.

»Münchener Neueste Nachrichten«

ISTRICA

»Rusija bi jednog dana vrlo lako mogla da stavi u pokret panslovensku ideologiju i da onemogući uticaj Italije na Bliskom Istoku.«

»T e m p s e«

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Bilješka o panslavizmu, Italiji i Jadrani

O ovoj smo temi već pisali u »Istria«. O talijanskom strahu pred panslavizmom, naime. Povodom sklapanja francusko-ruskog pakta u Italiji su se javili glasovi, koji su upozoravali na opasnost, da se ovakvim paktovima Rusija može toliko ojačati, da jednog dana može da pritisne preko Srednje Evrope na Jadrani i da ugrozi talijanske jadranske pozicije.

Čitali smo takvo mišljenje talijanske agencije »Oriente«, a čitali smo i jedan članak Francesca Coppole, poznatog talijanskog diplomate, publiciste i akademika, koji odražava intimne odnose s Mussolinijem.

Taj Coppola zastupa u Italiji ono izrazito antislavensko mišljenje, koje je spremno na svaku kombinaciju, na svaki kompromis, samo da se Slaventi uguše. On je zato da se u Austriji restauriraju Habsburgovci, samo da se ne bi ojačala Mala antanta, on je sada zato, da se Rusija drži daleko, da ne bi porasao njezin uticaj u onom dijelu Evrope, u kojem ima Italija svoje imperijalističke planove.

Coppola je napisao i drugi članak u »Gazzetta del Popolo« u istom smislu i opet je upozorio na opasnost da Rusija jednog dana protegne svoj uticaj do Jadrana i ugrozi talijanske pozicije. U tom smislu on zamjera Francuskoj što se upustila u avanturu, pa podupire Rusiju, koja je opasna i latinskoj, kršćanskoj civilizaciji.

To strahovanje Talijana pred jačanjem ruskog uticaja u Evropi opaženo je u inostranstvu i mogli smo prošlih dana čitati u poznatom listu »Gazzette de Lausanne« članak, u kojem se ističe, da se Italija pred slavenskom opasnošću na Jadrani utiče nekim antislavenskim kompromisima, da pomišlja kako bi razbila taj novi slavenski front stvaranjem nekog pakta s Poljskom, na koji bi se eventualno vezala Austrija i Mađarska, a ako bi htjela i Jugoslavija... Svakako Italija radi živo na tome, da Poljska ostane i dalje u stavu antiruskom i da se tako bar donekle spriječi stvaranje slavenskog fronta oslobođenog na Rusiju i Malu antantu.

Sad povodom sklapanja čehoslovačko-ruskog pakta je pogotovo porasao u Italiji strah od slavenstva i nije ni čudo, da Italija nije popratila ni jednom povoljnom riječju Benešov put u Moskvu. Italija vidi u tome početak realizacije slavenske solidarnosti, bez obzira na komunizam u Rusiji.

Italija je pod sve većom impresijom onih glasova, koji dolaze s raznih strana o panslavizmu, koji obnavlja Moskva. U Italiji je vrlo neugodno odjeknulo to, što je u najvećem sovjetskom listu »Izvestija« najvažniji sovjetski službeni žurnalista Radek napisao članak, u kojem je rekao, da je panslavizam jedna nova stvarnost, da Rusija priznaje tu ideju kad se s raznih strana ističe, da su slavenski narodi historijsko djubre. »Izvestija« pišu doduše da sadašnja Rusija nije za onakav imperijalistički panslavizam, kakav je širila carska Rusija, jer se Sovjetska Rusija ne oslanja na rasnu solidarnost, nego na solidarnost radnog naroda, ali »ako fašizam radi prikrivanja svoje osvajačke politike postavlja teoriju, po kojoj su Slaveni samo djubre u historiji, onda Sovjetska Rusija, i ako se ne bavi panslavističkim maskaradama, neće kriti da ona obranu slovenskih naroda smatra isto tako važnom, ako i obranu Francuske.«

Takvo pisanje glavnog sovjetskog lista odjeknulo je u svijetu, a isto tako i izjava Litvinova, sovjetskog komesara za vanjske poslove, koji govori »o rasnoj vezi glavnih naroda Sovjetske Rusije i Čehoslovačke.«

Nije ni čudo, da naprimjer »Münchener Neueste Nachrichten«, veliki njemački list, povodom ovakvih izjava iz Moskve, kaže: »Pošto Moskva priznaje osjećanje bratstva srodnih naroda, što je do sada poricala, ova činjenica postaje politička stvarnost važnija nego što je ikada bila.« Taj je list počeo da donosi seriju članaka, kao neku vrst ankete o novom sve-slavenskom pokretu Moskve.

»Münchener Neueste Nachrichten« od 4 juna pišu i ovo:

»Otkako je crvena Rusija pretrpjela svoju najtuđnju metamorfozu, otkako je naime ova država sa svojim svjetskim revolucionarnim ciljevima postala faktorom kalkulacije u igri kapitalističkih interesa, ne miruje ona i revo iznosi iz prošlosti davno zaboravljene buržujске pojmove. Sa novim znakom svježeg premazane javljaju se u historiji davno zaboravljene ideje, da već otrcane boljševičke misli osvježavaju i ožive. Tako je i parola sveslovenstva, koje još nije izgubilo svoj imperijalistički karakter, ponovno počela bružiti u orkestru moskov-

DVESTOPEDESET ARETACIJ U KOPRU I OKOLICI

KRALJEV PRIHOD K ODKRITJU SPOMENIKA DAL POVOD NASILJU I IN ŠTEVILNIM ARETACIJAM 80 LETNI STARČKI U ZAPORU

Trst 18. juna 1935. (Agis.) — Kot le naš list za poročal, so na binkoštno nedeljo 9. junija t. l. odkrili v Kopru spomenik italijanskemu iredentistu Nazariju Sauru. Svečanostim, ki so se vršile v zelo velikem obsegu in z vso fašistično pompoznoštvom je prisostvoval, poleg najvišjih fašističnih hierarhov iz vse Julijske Krajine in notranosti Italije, tudi italijanski kralj Viktor Emanuel III. O vseh pripravah, kot tudi o odkritju samem, o izjavnih govorih in nastopih so italijanski listi prinašali obširna poročila.

Teden pred binkoštnimi prazniki so se, kot pravi poročilo, vršile v Kopru in okolici obsežne aretacije. Tako so vse možke od mladenčev do osemdesetletnih starčkov pozvali na karabinierske postaje, nekatere pa so tudi z doma s silo odgnali. Brez najmanjšega zaslusanja so jih potem odnele v znanu kopsko zapore in deloma tudi v Trst. Opaziti je bilo, da so aretirali in zaprli prevsem one, ki so bili kdaj v inozemstvu in one ki imajo danes kakega bližnjega sorodnika v emigraciji. Kljub temu, da se niso nikoli izpostavili v kakšnih političnih udeistvovanjih. Jasno je, da so pri teh aretacijah prišli v poštev najprej vsi oni, ki so količkaj osumljeni.

Med drugimi so odvedli in pridržali v zaporu tudi več že onemoglih starčkov, tako 78 let starega Jožeta Stranjska, doma iz Krzele, iz Kostabone pa nekoga 80 letnega starčka. Oba sta morala ob pačji odli v spremstvu karabinierjev v kasarno, od koder so ju poslali potem v zapore z drugimi.

Aretacije so se izvršile kot nam je dosekal znano v bližnjih in oddaljenih vaseh okrog Kepra, tako v Čezarjih, Pobežah, Grzonah, Bertokih, Dekanih, Marezigah, Sv. Antonu, Šmarjah, Krkočah, Sergašah, Krzele in drugih.

Bale so politične oblasti izvršile mnoge aretacije vseh sumljivih elementov, posebno na Slovencev tudi v Trstu in okolici.

Aretirance so pridržali v zaporih 5 do 10 dni. Večinoma so jih izpustili že na binkoštne dni.

KO JE BLATOM IZMAZAO SPOMENIK NAZARIA SAURA U KOPRU?

PROTEST ILI PROVOKACIJA ?

Javljaju nam s Rijeke: Putnik, koji je došao iz Trsta pričao nam je, da je na Kopraršini odmah po odlasku talijanskog kralja Viktora Emanuela iz Istre, bilo pohapšeno mnogo ljudi. Broj aretiranih se i nezna, ali račja je širokog zamaha. Zašto?

Zato, jer je odmah po otkriću neko blatom potpuno izmazao spomenik Nazarija Saura. Kao da je neko u znak protesta protiv Italije, ili protiv ratnih namjera Italije u Africi, htio da to učini, ili je to samo provokacija, da bi se moglo izvršiti teror nad onim slovenskim seljacima iz kopske okolice, koji nisu htjeli da uzmu učešća u manifestacijama odanosti talijanskom kralju.

Poznato je, da je zloglasni Piero Almerigogna organizovao neko defilovanje čitave Istre ispred kraljeve tribine. Narod je morao pod talijanskim zastavama, predvođen od fašističkih bandita, da stupa ispred kralja i da mu kliče. Svako, ko je samo mogao nastojao je da tome izbjegne, pa je zbog toga Almerigogna bio bijesan. Nije zato isključeno, da je on organizovao »oskvrnuće« spomenika Nazarija Saura, da bi imao povoda za represalije. To je uostalom u stilu tog brutalnog mrzitelja Slavena.

Javljamo ovo s rezervom, jer nismo stvar mogli provjeriti.

»Pred ovakvom jednom situacijom, Italija strahuje, jer smatra da bi sporazumi koji su nedavno zaključeni sa Moskvom mogli da pretstavljaju sve veći ruski uticaj u Srednjoj i Jugotistočnoj Evropi. S druge strane strahuje se da Čehoslovačka i Rumunjska u Maloj antanti i Turska u Balkanskom sporazumu ne prisile Jugoslaviju na koordinaciju svoje politike sa politikom Sovjeta. U tom slučaju, misli se u Rimu, Moskva će moći da radi ne samo u sru Srednje Evrope, već i na samom Jadrani. U stvari, u Rimu je pokrenuto panslovensko pitanje. U Rimu postoji cijela jedna struja koja zavire od obrazovanja jednog slovenskog bloka, koji bi mogao da djeluje čak do granica Italije. Ličnosti koje pripadaju toj struji ovako rezoniraju: Nekada je Italija bila zaštićena od slovenstva branom Austro-Madžarske. Poslije raspada dvojne monarhije, Italija se prvi put nalazi u pravom dodiru sa organizovanim slovenskim snagama. Rusija bi jednog dana vrlo lako mogla da stavi u pokret panslovensku ideologiju, da potpomoigne bugarsko-srpsko ujedinjenje, da pomaže Beogradu i da onemogući u velikoj mjeri uticaj Italije na političkom i ekonomskom polju na Bliskom Istoku.«

Tako piše g. Gentinon u »Tempus«. Ne trebamo se upuštati u analiziranje ovakvog strahovanja fašističke Italije. Nas interesuje stvar momentano kao pojava, koja se jasno opaža i koju trijezni ljudi

koštini ponedjeljek — na končanih ceremonijah u Kopru.

Aretacije so se vršile razmeroma precej mirno brez večjih incidentov. Posameznike so pozivali v karabinierske kasarne pod različnimi pretvezami, kjer so jih pridržali in jih potem v skupinah pošiljali iz vasi v kopske in tržaške zapore. Ničče, niti aretiranci niti drugi, niso slutili zakal se prav za prav vrši vse to postopanje, ki je bilo v nekaterih krajih tudi nasilno. Razumljivo je, da le vse to vzbudilo med prebivalstvom veliko razburjenje in nezadovoljstvo. S skrbjo le vse čakalo na prva poročila. Vsa okolica je tako preživela v strahu in žalosti letošnje binkoštno praznike. Vendar se je končno izkazalo, da so bile vse te obsežne aretacije le preventivnega značaja zaradi slavnosti ob priliki odkritja spomenika, in seveda predvsem zaradi prihoda italijanskega kralja.

Ni treba še posebej navajati, da je bila tiste dni vsa kopska okolica polna zlasti neuniformiranih organov lavne vernosti, pa tudi milicinkov in karabinierjev.

Hapšenja u masama na Buzeštini i Kopraršini

Povodom otkrića spomenika Nazaria Saura. Buzet, juna 1935. — Povodom otkrića spomenika Nazariju Sauru u Kopru, kojem je prisustvoval sam talijanski kralj, bilo je u našem kraju i na Kopraršini pohapšeno vrlo mnogo ljudi. Bit će zato, jer su bili sumnjivi policijskim vlastima. U Buzetu su bile u zatvoru mase ljudi, koji obično u ovakvim prilikama stradaju, ostali su u zatvoru od 1 do 11 juna, a bili su iz sljedećih sela: Lanišče, Počekajca, Crnice, Mandaleniči i Vrha. Čim su bili na svojim domovima uhapšeni bile su im vezane ruke te su prevezeni zatvorenim autobusom u buzetski zatvor. Među ostalim su bili uhapšeni Ivan Buljevac i Mate Sirotić iz Vrha. Kad je kralj bio već u Rimu, onda su ih pustili iz zatvora.

Iz Kopraršine su bile u zatvorima stotine ljudi.

»Ošišani jež«

ZA KOJI DAN

navršit će se prva polovica ove godine. Pola godine našega rada, intenzivnog, živog, aktivnog rada, bez odmora. Vršili smo i u ovih šest mjeseci ove godine svoju službu s onim oduševljenjem s kojim smo ga pred toliko godina započeli. U svakom broju ovoga lista opaža se jedan pošten napori i to ne može niko da zaniječe. Pisma, koja dobivamo sa svih strana, to priznaju, a što je najglavnije: ovim su našim radom vrlo zadovoljni oni, koji se još nalaze na svojoj rodnoj grudi u Julijskoj Krajini. Oni najbolje vide veliko značenje ovog našeg lista, naročito u ovim danima, kad su velike stvari na dnevnom redu i kad je ponovno sudbina Julijske Krajine u pitanju. Njihove poruke, njihova pisma najbolja su svjedočba o vrijednosti našeg publicističkog rada. Oni s pravom kažu: da nema Istre, ko bi znao za ono što se s nama događia, ko bi vodio o nama računa?

Pa kad sve to uzmemo u obzir osjećamo se pogotovo u pravu, da od svojih čitatelja, ovih, koji su pletplaćeni na list, tražimo, da svoje obaveze prema listu vrše savjesno.

Bilanca prvog polugodišta 1935 nije dokaz o punoj savjesnosti naših pretplatnika. Ima ih još uvijek velik broj, koji svojim neshvaćanjem onemogućavaju naš rad, koji čine naše brige oko izdavanja ovog lista još većima. Na sve naše blage i uljudne molbe ostaju i dalje mnogi dužni pretplatu za prošlu godinu, a i za ovu. Zar da se odlučimo na energične mjere? Bit ćemo prisiljeni i na to prama jednom broju pretplatnika i niko nam to ne će smjeti zamjeriti, jer to činimo u interesu jedne velike stvari. Obračamo se ipak još jednom s molbom na one, koji se nisu sjetili, iz nemara, na svoje dužnosti, da nam pošalju bar jedan dio ovogodišnje pretplate i da izravnanju svoja lanjska dugovanja.

Krajnje je vrijeme. Odazovite se. Ovak nam je list sada potrebniji nego ikada. Zar ne vidite ozbiljnost situacije?

konstatuju. I zato tu stvar bilježimo, da je imamo u evidenciji, pa da eventualno i ovo uzmemo u obzir, kad ispitujemo nove fašističke diplomatske poteze u Srednjoj Evropi. Nema sumnje, da je pod utiskom ruske opasnosti u podunavskom sektoru i novija talijanska politika na tom terenu. Možda upravo pred tom opasnošću Italija forsira sporazume s Malom antantom, da bi, naime, preprečila jače vezivanje pojedinih država Male antante s Rusijom. Ali izgleda, da je zakasnila.

Jedno je, dakle, sasvim očito, a to je činjenica, da slavenska snaga zabrinjuje Italiju i da se obnavlja ono što ju je mučilo do 1914, zapravo da se događia ono što su nekogi vidovitiji ljudi na njezinoj strani prorokovali: da će se veliko slavenstvo pružiti s takvom snagom prema Jadrani, da će biti poremećene sve talijanske ambicije u tom pravcu. Zar nije Vivante prorokovao u svojoj slavnoj knjizi, da će jednom Trst postati luka velike Slavije, kojoj po naravi stvari i pripada?

Možda su to vizije još vrlo daleke budućnosti, ali i ono što se sada događia u ovoj burnoj periodi evropske historije, burnoj naročito s našeg specijalnog stajališta, od velike je važnosti.

Ma kako ko gledao na sadašnju Rusiju, niko neće ipak negirati da je od velikog moralnog uticaja na raspoloženje našega naroda pod Italijom obnavljanje — talijanskog strahovanja od panslavstva...

To je najmanje, što možemo zabilježiti kao pozitivno — za sada.

(im.)

JULIJSKA KRAJINA IMA 27.161 BREZPOSLENIH

Stanje brezposelnosti v Italiji
Trst, junija 1935. (Agis). Po poročilih italijanskih listov je bilo dne 31. maja t. l. registriranih 755.349 brezposelnih, med tem ko je bilo 30. aprila t. l. registriranih 803.054 iz česar je razvidno, da se je število nezaposlenih v teku enega meseca zmanjšalo za 47.705 oseb. Nasprotno stanju z dne 31. maja lanskega leta, ki je beležilo 941.257 nezaposlenih oseb, se je torej število brezposelnih v razdobju enega leta zmanjšalo za 185.908 oseb. Največ brezposelnih zaznamuje provinca Lombardija z 155.981 oseb, za njo sledi Evganska Benečija (Venezija Euganea, glavno mesto Benetke), ki ima 123.072, Julijska Krajina (z Zadrom) ima skupaj 27.161 brezposelnih. Zmanjšanje števila brezposelnih gre tudi nekaj na račun štirideseturnega delovnega tednika, ki ga je italijanska vlada pred nedavnimi uvedla, da je mogla na ta način vsaj nekoliko omiliti veliko nezaposlenost. Kljub temu pa vsi nezaposleni niso zaposleni v zgornjih številkah, ker jih je mnogo izven evidence fašističnih organizacij in ki tako ne morejo biti registrirani.

NAŠI OTROCI ZAPUŠČAJO ŠOLO ANALFABETI

Ob koncu šolskega leta
Gorica, junija 1935. (Agis). Bliža se zaključek letošnjega šolskega leta. Razmere našega ljudstva, ki postajajo v gospodarskem, političnem in kulturnem pogledu dan za danem nezgodnejše, so se znatno poostriže tudi na šolskem področju. Šola je postala čisto navadno asimilacijsko gnezdo. Učne moči se za učni program prav nič več ne zanimajo. Ves pouk obstoji iz prepevanja nacionalnih in fašističnih himen, risanja trobojnice, defiliranja pred ducejevo sliko, vzkljanja, telovadbe in sprehodov. Pri zaključnih izpitih po navadi ni govora o resnih vprašanjih iz predmetov, ki so neobhodno potrebni za vsakdanje življenje in predpisani v ljudski šoli. Naši otroci zapuščajo šolo, a so skoro analfabeti. Zadoštuje, da je učenec vpisan v fašistično mladinsko organizacijo, da je plačal predpisani znesek za izkaznico in končno da si je preskrbel predpisano uniformo. Kdor je opravil vse te dolžnosti, je z uspehom dovršil razred in se lahko prijavil za odhod v počitniške kolonije itd.

Naše ljudstvo na deželi je na vse to čim dalje bolj ogorčeno, ker vidi, da otroci s obiskom šolskega pouka ne pridobijo prav ničesar ter samo izgubljajo čas. V tolažbo pa ta žalostna dejstva skušajo merodajni činitelji ob raznih prilikah staršem raztolmačiti velikodušnost režima, ki skrbi za mladino, zlasti za revnejše: med šolskim letom za prehrano, v počitnicah pa s tem, da pošilja otroke v počitniške kolonije.

Dalje dokazujejo velikodušnost fašizma napram našemu ljudstvu z otvoritvijo novih šol in vrtec, s primerjanjem današnjih razmer v naših šolah pod Avstrijo. Državni jezik, ki je neobhodno potreben v življenju, kot je bil pod Avstrijo nemški, se danes podučuje povsod brezplačno. Pod Avstrijo je moral vsakdo, ki se je hotel naučiti nemščine, posebej za to skrbeli in plačevati. Taka in podobna opravčila je slišati od merodajnih činiteljev, zlasti v bolj oddaljenih in gorskih vaseh, kjer je brezbriznost učiteljev brezprimerna. Naša mladina pa zna le toliko, koliko jo nauče doma starši ali pa starejši bratje in sestre.

FAŠISTOVSKI UČITELJI, KI UČI OTROKE — KRASTI

Salež, junija. (rob.) — Pri nas imamo nastavljenega učitelja po imenu Sergij Ricchetti, ki je vzor pedagoga. Šolsko poslopje med namreč na vrt, na katerem rastejo črešnje. Ker si je učitelj zaželel tega sadu, se je enostavno splazil skozi okno učilnice na sosedov vrt in si tam nabral črešnje. To pa še ni dovolj. Krasti je pošiljal tudi otroke, ki so se plazili po isti poti kot njihov učitelj. Mogoče pa ima učitelj le prav, ako misli, da je v današnjih časih fašističnega blagostanja ta pot najboljša in najlažja za življenjsko borbo.

HAMBURG I BREMEN ZAPOČINJU VELIKO AKCIJO ZA UNIŠTENJE TRSTA

Trst, juna 1935.
»Agenzia d' Italia« javlja prema svojim informacijama iz Hamburga, da su dvije najveće njemačke luke Hamburg i Bremen odlučile da udju u konačnu borbu protiv Trsta. U svrhu da pomogne Austriji protiv hitlerizma Italija je uvela povoljne tarife za austrijski izvoz preko Trsta, pa je u posljednje vrijeme nešto više austrijske robe otišlo na Trst, a pao je promet za Hamburg i Bremen.

Da se tome stane na put njemačka Federacija za obranu Hamburga i Bremen stvorila je plan, koji će se sprovesti s namjerom, da se osujeti talijansko favoriziranje austrijskog izvoza preko Trsta. Poznato je da je ta Federacija osnovana lanske godine upravo zbog konkurencije s Trstom. Sad će stupiti u oštru akciju. Ta federacija je ometala tršćanski promet tako, da je vraćala austrijskim izvoznicima jedan dio troškova za podvoz robe upućene na Hamburg. Sad će Federacija taj otpis troškova povećati, tako, da će austrijskim izvoznicima konvenirati, i promet austrijske robe opet će doći prama njemačkim lukama.

Trst će dakle opet stradati zbog političke borbe, koju Italija vodi u Austriji protiv hitlerizma.

NA MEJI USTRELJEN

TRAGIČNA SMRT MLADJEGA NOTRANJCA V POSTOJNI

Rakek, 10. juna.
V postojnski bolnišnici je snoci izdihnil France Švigelj, iz Ivanjega sela št. 22, občina Rakek. Podlegel je ranam, dobljenim od strelav italijanskega obmejnege organa.

France Švigelj, po domače Mačunov, je bil star 19 let in sin uglednega našega posestnika. 15. junija bi moral na nabor. Ker je bil najstarejši — na domu sta poleg staršev in starega očeta le še bratec in sestra — je bil namenjen za bodočega gospodarja. Toda v noči na preteklo soboto se je tudi France odpravil po nedovoljeni poti čez mejo. Pred Postojno, na tako zvani »Rauberkomandi«, ga je opazil italijanski obmejni detektiv. Prijel ga je, vendar se je krepki France iztrgal in skušal pobegniti. Na detektivove klice, naj se ustavi, se France v svojo nesrečo ni hotel odzvati. Detektiv je takrat že potegnul samokres in oddal več strelav. Dva sta zadela in se je France le še malo opotekel, potem pa obležal krvaveč. Ena krogla ga je zadela v hrbet, druga v vrat.

Nesrečnega obstreljenca so hitro spravili v postojnsko bolnišnico, kjer so si prizadevali, da mu rešijo življenje. Hitro je bila izvršena operacija, vendar bile so rane prehude in jim je nesrečni France na binkoštno nedeljo ob pol 6. podlegel. Užaloščeni oče, ki je včeraj zvedel, da je bil sin obstreljen, se je danes zarana odpravil s hčerko obiskat ranjenega sina v bolnišnico. Na svojo žalost pa ga je našel mrtvega v prosekuri in je moralo poteči nekaj časa, da se je vživel v bridko resnico.

(»Jutro«)

NOVI MARGOTTIJEV ITALIJANIZATORNI NAČRT: POČITNIŠKI DOM ZA GOJENCE MALEGA SEMENIŠČA V GORICI, DA NE BI PRIŠLI V STIK S SLOVANSKIMI DUHOVNIMI

Gorica, junija 1935. — (Agis). Zadržna številka našega lista je že prinesla poročilo o govoru škofa Margottija v katerem je napadel slovanske duhovščine v Julijski Krajini z uporniki in protestanti. Kot doznavamo to ni bilo prvič.

Škofu Margottiju, kot se da iz vsega sklepati, dela naš duhovniški naraščaj velike skrbi. Polagoma spreminja v zavodih vse običaje, predpise tako, da bo slovenskemu dijaku kmalu nemogoče vstop v semenišče. Zanimivi so pa predvsem njegovi nagovori. Med drugimi prilikami, je tudi ob velikomnočnih praznih, ko so gojenci odhajali na počitnice, obiskal zavod ter zbranim gojencem održal dolg in pomemben govor. Tudi tokrat je zlasti gojencem polagal na srce naj ne hodijo v župnišča, kjer so slovanski duhovniki, ki so puntarski in najraje ostanejo doma.

Obenem pa je razkril svojo novo namero: povedal je, da ima v načrtu zidanje počitniškega doma za semeniščnike. Na ta način ne bo nobenemu gojencu več mogoče priti v kakršenkoli stik z domačim ljudstvom, zlasti pa bodo popolnoma pretrgane vsake vezi s slovanskimi duhovniki. Kot se vse kaže se škof Margotti posebno boji slovenske duhovščine. Čemu neki?

Naj pripomnimo še k temu, da je vodstvo semenišča letos povišalo bogoslovcevm dajatev, očitvidno z namenom, da bi naša mladina imela še manj možnosti vstopa v semenišče kot do sedaj.

Tudi hrano gojencem so močno poslabšali! Torej za hrano in študij bogoslovcev ni sredstev, pač pa so na razpolgo sredstva za postavitev omenjenega počitniškega doma.

CERKEV SPREMENJENA V FAŠISTIČNO KASARNO

Postojna, junija (rob.) — Na Planinški gori nasproti Planine stoji precej znana romarska cerkev. Kakor pa nam poročajo iz Postojne, so v zadnjem času porabrali iz cerkve vse cerkvene stvari, kipe, slike in relikvije, katere so odnesli v župnišče v Studeno pri Postoini. Cerkev pa so sedaj predelali v fašistično kasarno. Na ta povsem nov polav fašistina »kulture«, ki za bo treba še posebej raziasniti, se bomo povrnili kakor hitro bomo v posesti natančnejših podatkov.

VATIKAN I TALIJANI NA MALTI

Papinski legat i talijanske manifestacije na britanskoj Malti

Na Maltu, koja je u posljednje vrijeme opet na dnevnom redu zbog talijanskih agitacija protiv britanske vlasti, došao je prošlih dana papinski legat kardinal Lepicer. Prema pisanju talijanskih novina o tom posjetu može se jasno razabrati, da su malteški Talijani taj posjet iskoristili da manifestuju svoje talijanske fašističke osjećaje.

Sve talijanske novine donijele su u brojevima od 13 i 14 o. m. j. telegrame s Malte, u kojima se javlja najprije, da je kardinal Lepicer primio u biskupskoj palači generalnog konzula talijanskog, sekretara fašističke stranke na Malti, pretstavnik talijanske kolonije i glavnih talijanskih institucija na Malti.

Kardinal je održao govor, u kojem je poželio napredak talijanskoj stvari na Malti. Zatim je malteški talijanski kazino priredilo primanje u čast kardinala i biskupa u Malti i Gozu. Tu je održao Filippo Pullicino govor, u kojem je naglasio veliku odanost talijanske Malte prijestolju Svetoga Petra. Kardinal je održao također patriotski govor, a zatim su mu na ulici priredjene manifestacije od strane talijanskog pučanstva.

Kako se ovo shvaćanje za Maltu razlikuje od onoga naročitog shvaćanja, koje Vatikan manifestuje prama slavenskoj Julijskoj Krajini.

Ubili su čovjeka, a da se narod ne pobuni, postavljaju mu vijenac na grob

Strašna sudbina jednog renegata

Primili smo ovo pismo: Javili smo vam, da su djeca iz naših triju sela tj. Materije, Bača i Pužani, natjerala i htjela linčovati kamenjem zloglasnog Babudera, koji je ubio Fabijančica. Viđeci to ovdasnji karabinjeri (kojih imamo 18!) da je ova mržnja protiv ubojice Babudera zauzela velikog maha, izmislili su nešto, što im međutim nije nikako uspelo. Da bi prevarili naš narod i odvratili ga od osvete, oni su 9. o. m. tj. na Duhove organizirali jednu povorku, u kojoj su sudjelovali u prvom redu oni, te učitelji sa školskom djecom, i odnesli su na grob pok. Fabijančica jedan vijenac. Ali ovo njihovo licemjerstvo nije umirilo narod, jer je još istu večer vijenac sa groba pok. Fabijančica nestao i našao se obješen na vratima kuće ubojice Babudera. Na vijencu bila je cedulja, na kojoj su bile ispisane ove riječi: »Netrebamo krvničkih vijenaca, a krvnik će polagati račune«.

Javili smo u svoje vrijeme da je ubojicu Babudera zadesila jedna teška nesreća time što mu je autobus usmrtilo jedino dijete, što ga je ovaj imao. Ali njega nesreća i dalje bije, i ovo što mu se je dogodilo:

Kad se je njegova žena ujutro na duhovski ponedjeljak ustala i našla na vratima od kuće obješen vijenac od silnoga straha pala je u nesvijest. Kako je pala glavom na prag kuće razbila je lubanju, te je par sati iza toga izdahнула. Moramo još spomenuti da se pokojnica nalazila u drugom stanju.

Babuder, ubojica pok. Fabijančica, luta sada po našim selima u pratnji karabinjera, koji ga čuvaju, jer pokazuje znakove ludila.

Nakon ovog u istinu čudnog događaja, šire se na sve strane velikom brzinom glasovi, da je ubojicu Babudera Bog kaznio, zbog nevine krvi što ju je prošlo.

Mesec dni v zaporu po nedolžnem

Če prosis za delo te aretirajo

Trst, junija 1935. (Agis.) — Iz Gržon pri Kopru poročajo, da je bil v Šmarjah aretiran mladenič Gržinič. Imenovan, ki je doma iz Gržon, je bil že delj časa brez vsakega dela in zasulja. Sel je v Šmarje ter v občinskem uradu prosil za zaposlitev ali pa podporo vsaj v obliki živeža. Na svojo prošnjo ni dobil odgovora, pač pa so

ga karabinjeri novali v kasarno, kjer so ga pridržali. Poklicali so mladeničevega očeta in ga hoteli prisiliti naj izjavi, da ga je aretirani sin doma pretenal in surovo ravnal z njim. Teza oče ni mogel na noben način storiti, ker ni odzovarjalo resnici. Vendar pa so kljub temu aretiraneza pridržali 1 mesec v koprskih zaporih.

ZAŠTO ITALIJANIZACIJA SLAVENSKIH PREZIMENA NE DOLAZI PRED DRUŠTVO NARODA

Italiju imitira Madžarska i sprema zakon o madžarizaciji nemadžarskih prezimena

U mnogočem je Italija naslijedila staru Austriju i Madžarsku na polju asimilacije Slavena, ali u nečemu je morala Madžarska da imitira ipak Italiju, jer je Italija izmislila nešto što niti Madžarska nije znala. To je uništavanje nacionalnog karaktera podvrgnute manjine u prezimenima.

Ono što je Italija provela naročitim zakonima u Julijskoj Krajini, to kani sada Madžarska da učini na svom teritoriju.

Pariski list »La Tribune des Nations« javlja da madžarska vlada izradjuje plan, prema kojem će se pomadžariti sva prezimena raznih madžarskih državljana jugoslavenske, slovačke, rumunjske ili njemačke narodnosti. Oko dva milijuna ljudi imalo bi na taj način dobiti madžarsko prezime. Organi vlasti navodno već rade na tome da se državljanima sa nemadžarskim prezimenima obrate molbom i da pristanu na dobvoljno madžarizovanje svog prezimena. (Točno kao u Julijskoj Krajini!). Vrši se teror u tom pravcu. Trgovci, obrtnici, činovnici pripadnici manjina su naročito na udaru.

Vlada zbog toga veliko nezadovoljstvo, piše »La Tribune des Nations«, pa će po svoj prilici ta stvar doći i pred komisiju za manjine u Društvu naroda.

Interesantno je ipak, da taj pariski list nije opazio, da se taj postupak provodi već godinama u Julijskoj Krajini i da je tamo stanje u toliko gore što nema mogućnosti da se stvar iznese pred Društvo naroda.

A ko je sve kriv da je Italija dobila slobodne ruke u brutalnom postupku prama našem narodu u Julijskoj Krajini?... To će znati veliki pariski list.

22 NEMCA V JUŽNEM TIROLU KONFINIRANA

Preganjanja v Južnem Tirolu

Ljubljana, 18. junija 1935. (Agis). »Journal de Geneve« z dne 31. maja je prinesel vest iz Dunaja, da je moral baron Paul von Sternbach, bivši poslanec in zelo znana osebnost na južnem Tirolskem, stavkati na ta način, da ni 12 dni sprejel nikake hrane in s tem prisilil letniško oblast, da mu je morala zboljšati nezgodno stanje v ječi. Omenjeni je bil pred nekaj meseci aretiran baje zaradi tega, ker ga je nemška akademija v Münchenu ob priliki njegove obletnice počastila za vse zasluge, ki si jih je pridobil z delom v prid nemškega ljudstva v Južnem Tirolu. V letih 1924—1929 je bil izvoljen od nemškega ljudstva v italijanski parlament. Ker je Sternbach že v visoki starosti 70 let, je postopanje italijanskih oblasti napram njemu tembolj neupravičeno.

Sirijo se tudi vesti, da je bilo v zadnjih tednih obsojeno 22 oseb gotovo zaradi političnih vzrokov na 48 let konfinacije.

NIJEMCI U JUŽNOM TIROLU MORAJU BRIJATI »ANTITALIJANSKE« BRADE

U Meranu je maknut načelnik općine Nijemac Marchart, premda je bio odan fašističkom režimu. Novi načelnik Merana fašist Battarini vodi akciju za italijanizaciju Merana i okolice. Seljacima u okolici Merana, koji nose brade a la Andrija Hofer, naredieno je da ih obrijuju.

DALMATINSKE ZASTAVE S CRNIM FLOROM PRED TRIBINOM, NA KOJOM JE STAJAO TALIJANSKI KRALJ

Povodom otkrivanja spomenika Nazariju Sauru u Koprnu priredjene su manifestacije, koje su imale provokatorski karakter, jer se je Nazario u svim govorima slavio kao heroj čitavog talijanskog Jadrana. Najviše je pak upalo u oči, da je na proslavu došao Eugenio Coselschi, poznati vođa dalmatinskog militarističkog i fidentističkog pokreta u Italiji, osnivač i vođa Komiteta za dalmatinsku akciju. On je bio u najvećoj blizini kralja, a pod tribinom, na kojoj je stajao kralj s pretstavnicima vlade, pretsjednikom senata i parlamenta, bile su razvijene zastave (više njih) komiteta za dalmatinsku akciju i raznih dalmatinskih organizacija, s poznatim dalmatinskim grbom i s crnim florum u znak žalosti za zemljom u jugoslavenskom »ropstvu«. Kad su te zastave defilovale ispred kralja, fašisti su koješta urlali i niko ih nije zaustavljao u provokacijama na adresu Jugoslavije.

VELIKE PLAČE OBLJUBLJAJU

Postojna junija. (Rob.) — V drugi polovici prejšnjega meseca se je vršil v Postoini na pobudo sindikata shod, na katterega so bili primorani priti vsi delavci iz Postojne in bližnje okolice. Ob tej priliki so bile izrečene obljube izboljšanja plač, ki se morajo povišati posebno v obmejnih krajih, kjer so ljudje izpostavljeni večje nevarnosti in trolienju. Bilo je tudi več navdušujočih govorov, na katere pa je ostal naš življelj popolnoma ravnodušen. Vzkljali so le uniformirani miličniki.

ZAGREB JE UPOZNAO FAŠISTIČKI NOGOMET

**Kako je tršćanska
nogometna reprezentacija
razočarala Zagreb**

Prošle nedjelje igrala je u Zagrebu najavljenog nogometna reprezentacija Trsta. To su najbolji igrači Trsta. Bili su prije toga u Češkoslovačkoj, pa zatim u Beogradu. Mussolini sada forsira takve nogometne izlete u Srednju Evropu, a naročito u Jugoslaviju. Iza Trsta nastupila je prošlih dana u Beogradu i trupa »Milano«, možda najjača talijanska nogometna momčad i bila je potučena...

Kad je tršćanska reprezentacija imala da dodje u Zagreb o njoj se je toliko pisalo po zagrebačkim novinama, da je izgledalo kao da se sprema nešto epohalna. Sportski listovi su naročito natezali tu stvar i jedno je posebno izdanje iznijelo na dvije stranice toliko »otkrića« o talijanskom nogometu i o slavnim gostima, da se je čitatelju moralo smučiti. Pisalo je tu da je Mussolini regenerirao talijanski sport i učinio prava čudesa, da je danas talijanski nogomet prvi na svijetu, da se za jednog igrača, kad prelazi iz jednog kluba u drugi plaćaju milijuni itd. Fantazije.

Tršćanska reprezentacija je napokon došla u Zagreb i naročito je opaženo, da službeni funkcioneri čuvaju igrače, da ne bi došli do nekontroliranog kontakta s ljudima, koji bi mogli od njih bilo šta saznati i koji bi im mogli nešto nepovoljno za fašizam i Italiju kazati. Nije im bilo dozvoljeno da se kreću Zagrebom, naročito pak zbog toga, jer u reprezentaciji Trsta ima nekoliko igrača čiji su roditelji — Slaveni, pa i oni u svojoj kući govore — slavenski...

A kad je utakmica na igralištu započela onda se je tek vidjelo koliko se fantastične stvari šire o velikoj klasi talijanskog nogometa. To je sve bilo mnogo slabije nego ono što se može vidjeti u prosječnoj igri domaćih klubova. Ne samo da Trst nije pobjedio, nego su kritičari svih listova morali jednodušno da konstatuju da tako slabog nogometa nisu od talijanske momčadi ni izdaleka očekivali. Nekoji su pak listovi napali tršćansku reprezentaciju oštrim riječima zbog — nedisciplinovanosti... Pomislite: zbog onoga, čime se fašistička Italija najviše ponosi! Tršćanski igrači nisu nastupili kao ozbiljni igrači.

I tako je Zagreb imao prilike da se uvjeri kako izgleda naliježne jedne sjajne medalje. To mu može biti poduka za procjenjivanje i ostalih fašističkih medalja.

TALIJANSKO-MADŽARSKO BRATIM- LJENJE NA SLAVENSKOJ SOČI Kako su i jedni i drugi brzo zaboravili krv

U Goricu je došlo iz Madžarske se snaest madžarskih oficira višega ranga, koji su došli da posjete bivše ratište, gdje su se borili protiv Italije... Vode ih dvije ekscelencije. U njihovoj pratnji nalazi se nekoliko viših talijanskih oficira. Obišli su nekoga znamenitija mjesta iz prošlog rata. Zaustavili su se na vojničkom groblju u Solkanu, gdje su položili vijenac u počast tri hiljade austro-ugarskih vojnika, koji su pali u ratu protiv Italije... U Gorici su održane neke manifestacije tim povodom, s govorima, u kojima se je veličalo obostrano junaštvo u ratu. Izrečene su nevjerojatne fraze, koje se mogu razumjeti samo ako se uzme u obzir zajednička talijansko-madžarska sadašnja mržnja protiv Slavena. Drugačije bi to sve bilo i suviše smješno. Govorio je čak i gorički podešta o madžarskom herojstvu i pozdravio ih u ime »Sante Gorizie« i na koncu zavikao trikratni »Ejlen« za što veću Madžarsku. Znači za Madžarsku povećanu na račun Jugoslavije. Oficiri su prosljedili za Rim, gdje su primljeni u audijenciju od Mussolinija.

I BOSNA BI MORALA PRIPASTI ITALIJI

Povodom otkrića nekih rimskih ostataka kod Banjaluke

Zadarski »San Marco« na tendenciozan način pod naslovom »Tragovi Rima u Bosni« javlja, da je nedavno nedaleko Banjaluke otkriveno nekoliko arheoloških tragova iz rimske dobe. List zaključuje da su ti pronalasci od vrlo velike važnosti, jer dokazuju na nepobitan način da je tu ostavila svoje tragove rimska civilizacija.

Prema poznatijim imperijalističkoj teoriji Italije, i Bosna prema tome imala bi pripasti Italiji...

ITALIJANSKO-JUGOSLOVENSKI TRGO- VINSKI PREGOVORI ODLOŽENI.

»Tagespost« (Graz), od 16 juna, donosi iz Beograda izvještaj, u kome se kaže da je talijanska vlada neočekivano otkazala trgovinske pregovore između Beograda i Rima s ciljem zaključenja jednog novog italijansko-jugoslovenskog trgovinskog ugovora. Ovi pregovori odloženi su sada za neizvjesno vrijeme. Izgleda da su talijanski zvanični krugovi sasvim okupirani abesinsko-italijanskim sporom i da su zbog toga odloženi trgovinski pregovori između Italije i Jugoslavije.

Sprema se kolonizacija Lastova sa Čozotima

Zadar, — juna 1935. — »San Marco« od 8 o. mj. donša dug članak o otoku Lastovu pod naslovima: »Ekonomske interese Dalmacije — Problem ribarstva na Lastovu.«

U tom članku se najprije iznaša bogatstvo ribom mora oko Lastova, a zatim se ističe kako Lastovljani napuštaju more i vole da rade zemlju. Niko ne iskorištuje more, oko Lastova, premda se krije u njemu ogromno bogatstvo, a prilike za ribarstvo su odlične. Osim toga su i klimatske prilike za maslinu i drugo južno drveće odlične, a po cijelom otoku, rastu kao divilji kapari. Dobro uspijeva luk (kapula), rajčice itd., pa bi se moglo kombinirati kon-

zerviranje ribe sa konzerviranjem tog povrća.

Pisac tog članka predlaže da na otok nasele ribari (iz Italije) koji bi iskorištili bogatstvo otoka i mora.

On naznačuje i položaj gdje bi se mogli naseliti i iznaša sve prednosti koje bi imali. Za položaj predlaže najbogatiju i najbolju ravnicu na otoku.

Čim se o tome počelo pisati treba se bojati da će se to nastojati i provesti, pa da će naš narod na Lastovu biti izgnan sa svojih polja, a na njegovo mjesto da će se naseliti Čozoti. Ako se uzme u obzir da je Lastovo vrlo važna pomorska i hidroavionska baza, tada to postaje još vjerojatnije.

NAGRADE ZA MIJEŠANE BRAKOVE IZMEĐU TALIJANA I DRUGORODACA

Interesantnosti Mussolini jeve demografske politike

Više puta smo pisali o fašističkoj demografskoj politici, naročito o presiji fašističkih vlasti na Talijane u Julijskoj Krajini i Južnom Tirolu da rađaju čim više djece, kako bi se ti krajevi čim prije italijanizirali. Toj »bitci« za djecu« posvećuje i centralna vlada osobitu pažnju, što se vidi i iz ekspozicije podtajnika za korporacije Buffarinija, koji je u komori naglasio da opadanje porodica »prouzrokuje efektivno nazadovanje vitalnosti talijanske rase«.

Poznate su nagrade, koje se već nekoliko godina raspisuju za mlade parove i za obitelji s mnogobrojnom djecom, ali dok to u Italiji ima karakter borbe za povećanje broja porodica, u Julijskoj Krajini ima ta »bitka« i čisto nacionalistički i etnografski karakter. To se vidi iz slijedećeg primjera:

Podeštat u Bolzanu je raspisao č-

tiri posebne nagrade za nacionalno mješane brakove (između Talijana i Nijemaca), i to po 700 lira za svakoga tirolskoga Nijemca, koji se bude oženio sa Talijankom iz starih krajeva (ne iz Južnog Tirola), i dvije nagrade po 500 lira za svaku tirolsku Nijemicu, koja se uda za Talijana. Na taj način misle stvoriti nove mješane porodice u kojima bi vladao talijanski jezik i duh, jer se nadaju da Talijanka iz Italije, koja se uda za Nijemca, neće moći da nauči njemački, te će tako djeca iz takovih mješanih brakova govoriti jedino talijanski.

Po svoj će prilici taj primjer bozenskog podeštata slijediti i ostale njegove kolege u Južnom Tirolu, a ni podeštati u Julijskoj Krajini neće htjeti da ostanu neaktivni u toj strategiji za »poboljšanje i povećanje talijanske rase«.

„ITALIJA REDENTA“ TROŠI GODIŠNJE 6 MILIJUNA LIRA ZA POTALIJANČEVANJE NAŠE I NJEMAČKE DJECE

Izašao je iz štampe izvještaj o djelovanju »Italia Redente« kroz 1933 godinu. Listovi u Julijskoj Krajini donošaju duge članke o aktivnosti »Italia Redente« i kuju u zvijezde pretsjedicu vojvodkinju d'Aosta, kao i lokalne pokrajinske pretsjednice. Iz tih prikaza u štampi vidi se da je »Italia Redenta« potrošila 1933 god. 5.935.545 lira za odnarođivanje naše djece u Julijskoj Krajini i njemačke u južnom Tirolu. Preko tri četvrtine te svote dala je država direktno, a skoro sve ostalo su dala razna druga lica ili ustanove koja stoje pod neposrednim utjecajem vlade. Tako je Ministarstvo finansija dalo 3.600.000 lira, a ostala ministarstva 771.500 lira, Banca d'Italia 32.000, Fondazione Carnegie 20.000 lira Banco di Napoli 15.000 lira itd. Iz toga se vidi da nije tačno ono što su predjašnjih godina pisali fašistički listovi o uzdržavanju »Italia Redente«, t. j. da to društvo uzdržava narod dobrovoljno svojim doprinosima, već se po svemu vidi da je »Italia Redenta« državna ustanova, kojoj stoji na čelu jedan član talijanske dinastije.

God. 1933 imala je »Italia Redenta« 260 dječjih zabavišta sa 13.386 djece, 16 škola za šivanje i nedjeljnih škola sa 1065 učeni-

ca, 11 škola koje je potpomagala sa 149 učenika, 43 sanitetska instituta, 266 poljoprivrednih škola sa 8.268 učenika i 605 večernjih škola sa 14.660 učenika. Osim toga je dijelila odijela, hranu, lijekove dječji zabavišta i osnovnih škola. To je statistika za Julijsku Krajinu i Tridentinsku provinciju (sa južnim Tirolom).

U Julijskoj Krajini je bilo 165 dječjih zabavišta te godine. Sav trošak »Italia Redente« u Julijskoj Krajini iznašao je 3.232.000 lira, t. j. preko polovice cijeloga budžeta, a trošak za sama dječja zabavišta bio je 1.675.785 lira.

U Zadarskoj provinciji postoje 4 zabavišta sa Antituberkuloznim dispanzerom u Zadru. Trošak za Zadarsku provinciju je iznašao 158.000 lira.

Fašistička štampa, donošajući te cifre, piše u superlativima o zaslugama toga društva za italijanizaciju drugorodne djece, a o glavnoj pretsjedicu vojvodkinji d'Aosta, kao i pokrajinskim pretsjednicima (za Istru gospodja Cimoroni, žena prefekta) piše da su »spasile i fizički i duhovno ovaj kraj uz svetu rimsku granicu, koji je bio za vrijeme Austrije zapušten iz nacionalnih razloga.«

„RIVISTA DI FANTERIA“ I ZAUSTAVLJANJE TALIJANSKE INVAZIJE U SLOVENIJU

Nedavno je umro jugoslovenski pukovnik Švabić, koji je imao historijsku ulogu u doba prevrata i talijanskog lukavog zauzimanja naših krajeva. On je 14. novembra 1918 sa 300 ljudi, bivših zarobljenika, zaprijetio talijanskoj vojsci, koja je imala namjeru da maršira prema Ljubljani i tako nije došlo do talijanske okupacije Ljubljane.

Povodom Švabićeve smrti slovenske su novine opisivale taj događaj.

Sad se na pisanje slovenske štampe o pukovniku Švabiću, točnije na pisanje ljubljanskog »Slovenca«, osvrće u reviji »Rivista di Fanteria«, poznatom talijanskom stručnom časopisu, talijanski brigadni general Anacleti Bronzuoli. On je u broju za juni 1935 napisao članak, u kojem navod-

no dokumentima pobija tvrdnje »Slovenca«. Taj general dokazuje, da se Talijani nisu zaustavili u prodiranju prema Ljubljani zato, jer su ostali prestrašeni porukom, koju su talijanskom komandantu donijela dva Švabićeva kapetana, nego zato, jer je u intencijama talijanske komande bilo, da se okupaciona vojska tamo zaustavi. To je za generala Bronzuolija dokaz da Švabić nije spasio Ljubljanu.

Medjutim argumentacija je takva da ne može, uza sve »dokumente«, nikoga uvjeriti.

Bilježimo ipak ovaj polemiki momenat, a one, koje bi potanje stvar interesovala upozoravamo na »Rivista di Fanteria« broj za juni 1935.

Sistem asimilizatorne akcije

Naši mladini nastavljajo pasti

Podbrdo, junija 1935. (Agis). V nekaterih vasesh okrog Grahovega se vrši vztrajna gonja proti mladini, ki je končala ljudsko šolo. Zlasti učitelji, pa tudi drugi priseljenci se trudijo, da bi mladino posebno fante zlepa ali zgrda prisilili da se vpišejo v fašistične organizacije. Včasih se za fanti vrši pravi lov po vasesh. Italijanom pomagajo prvi tem delu podkupljeni, pa tudi ti s svojo zvijačo ne opravijo ničesar.

Najvztrajnejša delavka v tem pogledu je učiteljica Ernestina Lanzoni, hči fašističnega kapitana. Že prošlo zimo se je na vso moč trudila, da bi vse fante zbrala v fašistični organizaciji. Ker se pa ni nihče odzval na tozadevno vabilo, jih je skušala

pridobiti z ustanovitvijo tečaja za smučanje. Mladina je sicer prišla na sestanek, ko pa je uvidela kakšne namene ima učiteljica, je odšla. Na isti način je skušala z vabilom na neko predavanje, dalje na veselico itd. Končno ji je le uspelo, da je dobila nekaj osebnih podatkov in tako vpisala brez vsakega dovoljenja posameznikov fante v organizacijo. Pa ji je tudi ta poizkus spodletel, ker ko je zahtevala od vsakega posameznika, da ji plača pristojbino, ni hotel te nobeden plačati. Tako je bil njen trud skozi vse leto brez vsakega uspeha.

Ko bi ta vztrajna učiteljica pokazala tudi toliko volje pri ponku v šoli, bi naši otroci poznali, ko zaključijo obisk šole vsaj abecedo in bi znali čitati!

PRIŠLI SO K NAM S COLICO V ROKI, DANES PA SO NAJVEČJI GOSPODJE

Il. Bistrica, junija 1935. — (Agis). Po tukajšnjih javnih uradih, kot je županstvo, davkarija, sodnija, davčna izterjevalnica so nastavljeni skoro sami tujci. Uradniki domačini, četudi jih je še nekaj, ne pridejo v poštev pri sprejemanju strank. Vendar pa povsod prevladujejo tujci, to so bivši karabinjerji, razni naredniki itd., ki so pred nedavnim prišli k nam s culico v roki, danes pa so največji gospodje. Za vsakega tuca se najde pri nas mesto: za občinskega tajnika, upravitelja privatnih hiš, občinskega pregledovalca, davčnega izterjevalca in še celo vrsto drugih mest iztaknejo, da zaposlijo vse priseljence. V opravljanju svoje službe pa so napram domačemu človeku, zlasti kmetu in delavcu skrajno surovi. Ne pomislijo, da sta ravno kmet in delavec ona dva, ki vzdržujeta prav za prav cel ta aparat!

TUDI VOJAŠTVO VRŠI POLI- CIJSKO SLUŽBO V ČEZSOČI

aretirana in odvedena v zapor.

Bovec, junija 1935. — (Agis). — Iz Čezsoče poročajo, da se tam nahaja če od 20. maja t. l. večji oddelek gorske artilerije, ki bo izvrševal manovre v poletnem času. Posebno zanimivo pa je to, da so vojniki baje dobili strog nalog, da vršijo nadzorstvo nad vsem prebivalstvom Čezsoče zaradi morebitnih demonstracij. Vojakom je bilo povedano, da je naše ljudstvo zelo divje in da morajo zato dobro paziti na red in disciplino. Zvečer se vojniki sprehajajo in previdno hodijo po vasi z revolverji v rokah. Ako vidijo večjo skupino fantov, jih takoj razpode, ker o njih sumničijo vsemogoče.

ZDRAVO SLOVANSKO PODEŽELJE TRSTA IN GORICE

Rojstva in smrti v Julijski Krajini

Trst, junija 1935 — (Agis). Fašistični voditelji so zelo vznemirjeni v zadnjem času zaradi padanja italijanskega prebivalstva v mestih, posebno pa v Trstu. Znana »battaglia demografica« kljub mnogim sredstvom ni prinesla zaželjenih uspehov in so zato v tej borbi fašisti popolnoma brez moči. Nas pa bo gotovo zanimalo predvsem stanje našega podeželskega ljudstva in tudi položaj italijanskega ljudstva v naših mestih. Prinašamo izkaz o rojstvih in smrti za Trst in provinco za mesec april in maj ter za Gorico in provinco za marc in april.

April	Trst	ostala provinca	skupaj
rojeni	278	173	451
umrli	297	95	392
	- 19	+ 78	+ 59
ma j			
rojeni	275	156	431
umrli	251	72	323
	+ 24	+ 84	+ 108
marc			
rojeni	68	236	304
umrli	68	203	271
		+ 33	+ 33
april			
rojeni	59	241	300
umrli	75	180	255
	- 16	+ 61	+ 45

Slovenska dežela je še zdrava in to nas veseli.

TRST SE SELI NA GROBLJE.

»Il Popolo di Trieste« od 7 juna donosi pod naslovom »Grad, koji se seli na groblje«, statistiku o rođenjima i smrtima na dan 6 juna u Trstu. Toga je dana rođenih 6 a umrlih 13, dok vjenčanja nije bilo nijednog...

To je za tršćanski list dokaz, da Trst izumire. Da ne umire bržim tempom mora zahvaliti samo slavenskoj periferiji, koja ga plodnošću spašava.

AH TE NAŠE DOMAČICE!

Priznajemo da većina naših domaćica cijeni proizvode naše domaće tvornice »Pekatete« — »JAJNINE«. Ima ih ipak među njima, koje ih premano upotrebljavaju, jer na nje zaborave. Koliko puta bi mogle svoju porodicu počastiti tom odličnom hranom, ako bi se za vremena na njih sjetile. Radi toga neka si zapišu više puta tjedno u svoj jelovnik »JAJNINE«.

28.000 OSEB OBISKALO POSTOJNSKO JAMO

Trst, junija 1935. (Agis). Za binkošne praznike je prispelo u Postojno mnogo ljudi, posebno pa iz Trsta in drugih italijanskih mest, ker je vlada dala na razpolago posebne vlake z izredno nizkimi tarifami. Razen tega pa je tudi izredno lepo vreme v veliki meri pripomoglo da je tako veliko število obiskovalo svetovno znano Postojnsko jamo. Kakor poročajo je veliko obiskovalcev prišlo tudi iz Jugoslavije z vlakom, in sicer okrog 3.000. Tudi iz Avstrije jih je prišlo okrog 1000, večina z velikimi avtobusi iz Celovca, Innsbrucka in Dunaja.

PRED RATOM U AFRICI

ITALIJA BEZ MASKE

POTCRтана MJESTA IZ SPISA GIUSEPPE PREZZOLINIA

Može biti talijanski narod nije tako inteligentan kako se smatra, ili je inteligentan, ali na neki drugi način no što se misli. On, može biti, obiluje više lukavstvom i zdravim smislom no inteligencijom u potpuno preciznom značenju riječi.

Služeći se premnogom lukavstvom Talijani bivaju najzad izigrani od naroda manje inteligentnih, ali ustrajnik u njihovoj inteligenciji.

Talijanski narod se suviše rasipa, zato što su Talijani suviše podložni ličnom interesu, nasuprot narodima, koji osjećaju da je lični interes vezan za kolektivni.

Neosporno je, da su u Italiji oni koji upravljaju gori od onih, kojima upravljaju.

Počam od malih društava do parlamenta, u Italiji, preimućstvo ljudi obdarenih frazerstvom stvara mučan utisak. Ima suviše advokata i suviše govornika na vodećim mjestima.

U talijanskoj umjetnosti ima, nažalost, suviše draperije i vanjskih efekata, suviše naduvenosti i lažnosti.

Iz retorike prenose se u Italiji retoričke osobine u politički život, u školu, u odgoj.

Velika je pogreška talijanske ratne propagande što je osnovana na osvajanju, a ne na obrani. Zahtjevalo se, i u prošlom ratu, od talijanskog naroda (od njega, koji ima sasvim drugačiji karakter i koji je bez snažnog osjećanja otadžbine i kolektivne inteligencije njemačkog naroda) ono što njemačka vlada nije zahtjevala od njemačkog naroda; boriti se, da se osvoje kvadratni kilometri, boriti se za veličinu jedne prošlosti, koja je narodu stvarno nepoznata.

Osnovna je nevolja talijanskog naroda u ovome: dok se na jednoj strani izdiže vrh, na kojemu imamo izgled višega života, s kojega se vidi vanjski izgled velikog naroda, u naučnom i umjetničkom životu, u organizaciji države, industrije itd., dotle se na drugoj strani, bez ikakva prelaza, spuštamo u ponor, k masi, koja još nije stigla na nivo kršćanstva, koja još živi trogloditskim mentalitetom, koja je barbarska, ne samo umom već i srcem, zatvorena u samu sebe, proširena najviše na porodični krug, ali shvaćajući i porodicu više životinjski, to jest kao ugodnost i vlasnost, a ne kao ekspanziju ljudskog života.

Talijanski narod, kad mu se pridje bliže, ostavlja utisak naroda ostavljenoga samome sebi, ne od jedne ili dvije generacije, nego od vijekova. Osjeća se narod, prema kojemu se nije nikada ponašalo s istinom, kome nikada nije bila dana pravda.

Odnosi talijanskog naroda prema višoj klasi karakterisani su nepovjerenjem. Narod je nepovjerljiv prema bogatome, građaninu, bolje obučenome, prema onome, koji je više od njega.

Vjekovima su se u Italiji smjenjivale upravljajuće klase, sjećajući se naroda samo onda, kad je od njega trebalo izvuci krv i novac.

Takozvani rat ideja, pokazao se u Italiji kao rat idejama.

Pokret kao što je irendentistički nije dao Italiji ni veliku knjigu ni popularnu knjigu. Bili smo više od trideset godina saveznici Austrije, a nikada nismo o toj zemlji i o njenim problemima imali dobro izradjenu knjigu. Talijanski mladić, koji bi htio studirati Austriju i balkanske probleme, morao bi se poslužiti francuskim, engleskim, njemačkim knjigama.

Ono što upada u oči (u knjigama o političkim pitanjima) je siromaštvo ideja, historijskog osjećaja i naučnog poštenja. Tamo gdje se pretresaju načelna i idejna pitanja, čovjek ostaje uplašen pred njihovom banalnošću i neozbiljnošću.

Talijanski vojnici nikada nije bio, niti je mogao biti, stalan junak, o kome pričaju novine. Nije takav kakvim ga prikazuju talijanske novine, jer nije takav u njezinoj zemlji na svijetu, a tim manje može biti u našoj zemlji, koja nema vojničke tradicije.

Mi se danas osmješujemo na ratove iz našeg Risorgimenta. Bitka kod Cerne stajala je našu vojsku osamnaest mrtvih. Sve bilke ukupno iz Risorgimenta daju cifru gubitaka ne veću od jedne veće borbe danas: 6000 mrtvih.

Ujedinjenje Italije već je nazvano glavnim zgodikom lutrije. Nije stajalo ni mnogo napora ni mnogo žrtava. Nismo imali vojničkih šefova i nismo stvorili vojničku tradiciju. Kolonijalni ratovi u Eritreji i Libiji potrdili su to iskustvo.

Talijan ne samo da nema vojničke, nego nema niti građanske discipline, koja se, kao

u Engleskoj, mogla pretvoriti u vojničku disciplinu, čim se za to osjetila potreba.

Talijanski vojnici nema mnoge vojničke osobine, izuzev nalet u napadu, i to ako ima starješine spremne da svojom ličnošću plate i da ulivaju povjerenje. Tada ga možeš voditi kuda hoćeš. Manjka mu međutim volje da radi, nema mnogo preciznosti ni ljubavi prema domovini, malo je disciplinovan, ima slab osjećaj dužnosti.

Talijanski vojnici više voli ostati izložen opasnosti od pušane paljbe, nego iskopati svoju rupu nešto dublje. Nije mu stalo što će biti naboden na bajonet samo da ne mora noću biti budan. On razgovara i pušta, ma da ga to otkriva neprijatelju.

Talijanski vojnici nije heroj, koji se stalno obnavlja, kako ga prikazuju novine, heroj, koji traži da ostane u rovu kad mu dolazi smjena. On nije aktivan heroj, kako ga novine slikaju po narudžbi, on je pasivna žrtva, on se izvrgava nekorisnim i neshvaćenim trpljenjima.

Talijanski vojnici se u prošlom ratu borio protiv neprijatelja, koga nije mrzio, jer ga nije poznao.

Talijanski se građani dijele u dvije kategorije: na prefrigance (furbi) i bedake (fessi).

Onaj koji nešto zna, bedak je. Onaj koji uspijeva i bez toga da što zna, taj je prefriganac.

Dužnost, to je ona riječ koja se upotrebljuje u svečanim govorima prefriganaca, kada hoće da ih bedaci sljede.

Italija napreduje, blagodareći bedacima. Oni rade, plaćaju, umiru. A oni koji tobože unapredjuju Italiju, to su prefriganci, koji ne rade ništa, troše, i zabavljaju se.

U Italiji ništa ne može da se postigne zakonitim putem, čak ni zakonite stvari. I do ovih se dolazi nezakonitim putem: uslugom, preporukom, prestijom, mitom, i t. d.

Italija nije ni demokratska ni aristokratska, — ona je anarhična.

Sve zlo dolazi Italiji od anarhije. Ali i sve dobro.

Trg (pijaca, »piazza«) je prava talijanska vlada: on odlučuje o ratu, on prisiljava da prestane štrajk tramvajskih radnika. Od mnogo godina već, i činovnici, i proizvođači, i radnici, a sad već i vojnici, znaju, da se nikakva vlada ne može održati »ako ne sjede na pijacuz. Možda smo zato nasljednici Rimljana, koji su o svim javnim pitanjima odlučivali na Forumu.

Italija se dijeli na dva dijela: jedno je evropski dio, koji dopire otprilike do Rima, a drugo afrički, ili balkanski, koji ide od Rima pa dolje. Afrička ili balkanska Italija kolonija je evropske Italije.

U Italiji je čovjek poligam; a žena polandra, kada može.

U Italiji se putuje besplatno u prvome razredu; sa popustom, u drugome. U trećemu plaća se cijela karta, koja je proporcionalno skuplja od one koju bi imali da plate oba viša razreda, kada bi uopće plaćali.

Postoji jedan ideal, silno razvijen, u Italiji: dobiti mnogo, radeći malo. Ako je ovo nemoguće realizovati, dolazi drugi, podideal; a taj je: dobiti malo, radeći još manje.

Italija nije vrt svijeta. Italija je zemlja od prirode siromašna, bez ugljena, sa malo željeza, dosta bregovita, na tri četvrtine malarična i previše nastanjena. Nezavisnost Italije, to je najštetnija i najneistinitija legenda koju Talijan može da njeguje. Postoji samo jedna utjeha: da nijedna zemlja nije ekonomski nezavisna.

Talijan je narod, koji se pušta da ga vode glupaci, koje bježe glasina da su makijavelisti, uspijevši tako da uz štetu dodadu još i porugu, ili neuspjeh da izazovu poštovanje za svoju zemlju. Već od toliko godina izgleda da se program naših političkih ljudi da realizovati u ovome: prazne ruke, ali nečiste.

Divljenje stranaca za sve one stvari koje nama smetaju u talijanskom životu (prosjacenje, nedisciplina, sentimentalizam, muzika serenada, brbljivost, i t. d.), znak je da kod svih ovih defekata ima i nešto lijepo i simpatično. Ali ko ide u dubinu stvari, vidjet će da se tu radi o jednoj stalnoj zasjedi za talijanski karakter, koji je više sklon onome što godi strancima a što je manje pogibeljno. Oni rado gledaju kako Talijani uzimaju mandolinu u ruke, te pjevaju na mjesecini, i oni im s nekim uživanjem bacaju obol, ujedno sa simpatijom i sa preziranjem...

Pravi Talijan sudi povećanje Italije po kilometarskom proširenju, važnost slike po površini platna, ljepotu pozicije po zvonkosti rimla, a ljepotu ženid po količini mesa na njoj. Smiješno je, da su mnoge od takvih »plastičnih« vrijednosti ušle u glavu i strancima...

Povijest Italije jeste, u stvari povijest Španije, Francuske, Njemačke, i Austrije, i u stvari, povijest Evrope. Naprezanje historičara, da se stvori povijest Italije, pokazuje kako se može da troši mnogo pameti na jednu stvar malo pametnu, baš kao što se stvara glas onim zapovjednicima koji se puštaju hrabro ubiti radi neke infamne stvari.

Sve je u zakašnjenju u Italiji, kada se radi o započimanju jednog posla. Sve je preuranjeno, kada se radi o svršavanju posla.

Giuseppe Prezzolini.

UPORI ITALIJANSKEGA VOJAŠTVA POTRJENI OD ANGLEŠKIH I FRANCOŠKIH LISTOV

Ljubljana, 18. juna (Agis). V zadnjem času je naš list večkrat poročal o uporih vojaštva, ki so se vršili v Comu, Pistoji, Firenci in drugih vojaških centrih, zlasti v južni Italiji. Jasno je, da o tem ni fašistično časopisje prav ničesar pisalo. Toda nepričakovano potrdilo teh dogodkov sta prinesla »Manchester Guardian« z dne 31. maja in »Temps« od 1. juna t. l. ki v svojih poročilih prinašata navodila nemškega propagandnega ministrstva vsem nemškimi časopisom. Prvo tako navodilo se glasi:

»Ničesar se ne sme poročati o uporih italijanskega vojaštva.

Ta prepoved ministra Göbbelsa je predvsem razumljiva, ker se v zadnjem času opaža nekako zblizanje med fašistično Italijo in hitlerjevsko Nemčijo. Da ne bi bilo to bodoče zblizanje že preje obojeno na neuspeh je morala nemška vlada zabraniti svojim časopisom vesti o položaju Italije in posebno njenega vojaštva, čeprav so resnične.

16 MILIČNIKOV USTRELJENIH?

Ljubljana, junija 1935. (Agis). Znani antifašistični tednik »Giustizia e Libertà«, ki izhaja v Parizu je prinesel v zadnji številki vest, da je bilo v vsej naglici obsojenih od vojaškega sodišča in takoj ustreljenih 16 miličnikov. Vest ni še nikakor potrjena, toda je prav lahko resnična glede na položaj, ki vlada v Italiji. Politične oblasti nikakor ne morejo mirno prenašati številne vojaške upore, pa tudi upore miličnikov, ki so se izvršili v zadnjem času. Ti dogodki in veliko razburjenje italijanskega ljudstva, ki se izražava v številnih demonstracijah in o katerih smo že poročali, so najboljši barometer za presojanje težkih razmer.

Kot smo že poročali, je vlada vojaške upore v začetku zatrla na precej miren način in tudi ni bilo izrečenih posebnih obsoj. Toda še ne potrjena vest, da je bilo ustreljenih 16 miličnikov nam kaže, da je italijanska vlada opustila mirni način reševanja uporov, ki niso gotovo imeli kakšnih pomembnejših učinkov, in se je zato morala zateči k ostrejšim postopkom.

ITALIJA JE MOBILIZIRALA DVA-NAEST DIVIZIJA

Velike vojničke parade i fašističke manifestacije održavaju se u svim talijanskim lukama iz kojih stalno kreću transporti četa u istočnu Afriku. Poslije smotre četa sabaudske divizije, koju je izvršio Mussolini u Cagliariu i Sassariju, odašiljanje ovih četa u Eritreju obavlja se ubrzanim tempom. Iz mnogih talijanskih luka dnevno kreću parobrodi kreću vojske za Afriku. U Brindisiju, Catanzaru, Cosensi, Osietu i Napulju, koncentriraju se mobilizirani bataljuni fašističke milicije, koji polaze u Afriku. Do sada je prevezena u istočnu Afriku mobilizirana divizija peloritanska i gavinanska i divizije fašističke milicije »23. marzo« i »28. ottobre«, dok se sada transportiraju čete sabaudske divizije i divizije »Gran Gasso« kao i dvije divizije fašističke milicije »21. aprile« i »3. gennaio«. Osim ovih transportiraju se i mobilizirani bataljuni fašističke milicije i Palerma, Cuna, Ravene i Orlla. Ove divizije zamjenile su nove prebrojne divizije, koje ostaju u Italiji. Tako sada ima ukupno 12 mobilizovanih divizija.

ABESINIJA NABAVLJA U JUGOSLAVIJI 40 MILIJUNA KUTIJA MESA

»Il Piccolo«, donose u broju od 13 juna ovu vijest iz Rima:

»Agencija Oriente« javlja iz Beograda, da se u beogradskim krugovima potvrđuje vijest, da je abesinska vlada sklopila sa jednom jugoslovenskom fabrikom u Novom Sadu ugovor za isporuku 40 milijuna kutija konzerviranog mesa.

RAT U ABESINIJI

U JULU ILI AUGUSTU...

Pod tim naslovima izlaze u dnevnoj štampi ovih dana vijesti. Afrički spor sve se više zaoštruje. Ratno raspoloženje na jednoj i na drugoj strani ovih dana je na vrhuncu.

Talijanska štampa piše sasvim otvoreno, da je Italija spremna da prođe u Abesiniju i da je u tome ne može zaustaviti ni Društvo naroda ni Engleska.

Izgleda, da se Društvo naroda uopće neće javljati u ovom slučaju, nego će prihvatiti Mussolinijeva rješenja kao nezbežljiva.

Engleska je, izgleda, odlučila, da se stavi uz bok Abesinije, ali u Italiji izjavljuju da se toga ne boje. Zabrinjuje ih malo mogućnost zatvaranja Suezog kanala. Nije isključeno da bi Englezi to mogli da učine. U tom slučaju Italija bi se našla u vrlo teškoj situaciji.

Ona već ima, međutim, velike mase vojske u Eritreji i Somaliji i možda bi se s tom vojskom upustila u rat. Ovih se dana užurbano šalju novi transporti za Afriku.

Italija nema dovoljno brodova za te transporte pa kupuje stare brodove u stranim državama.

Nekoliko svojih najvećih brodova Italija je preudisala za bolničke brodove, a u svakom bolničkom brodu veliki su predjeli uredjeni kao ledenice za prevoz mrtvaca u Italiju, razumije se onih, koji se budu herojski ponijeli, a druge će zakapati u Africi.

Ovih dana mobilizirane su još dvije divizije milicije, pa avijacija itd. Italijom kruže vlakovi puni vojske i vojnih obezbežnika.

Prama svim granicama bježe oni, koji ne žele u rat...

Da je momenat rata blizu vidi se i po tome što je Italija naredila, da se povuče sav srebrni novac iz prometa, jer će joj srebro trebati za Afriku, gdje narod ne pozna druge valute, naročito za Abesiniju (ako rat uspije...).

A osim toga značajno je i to, da su Talijani u Abesiniji dobili od Italije naredjenje, da napuste neprijateljsku zemlju do 15. jula. Interesantno je i to, da je američko poslanstvo spremno da napusti Abesiniju, jer neće da dočeka u njoj rat.

Po ovome što se događa u Abesiniji vidi se, da je Abesinija spremna dočekati napadaj. Ima oko 800.000 vojnika spremnih. Opskrbila se municijom i modernim oružjem, a osjeća se jakom i zbog držanja Engleske.

To sve izazivlje misao, da će rat u Africi biti strahovito težak za Italiju, pa je ovih dana Hitlerov list »Völkischer Beobachter« napisao, da ne vjeruje, da će Italija ratom postići više nego što bi mogla postići pregovorima.

Prve naše žrtve u Africi

Pula, juna. — Mladić Miho Macan iz Gajana kod Vodnjana umro je kao talijanski vojnici na putu za Afriku.

Jednom Periću iz Valture su amputirane obe noge, jer je bio teško ranjen u borbi s Abesincima u Africi.

ZOPET 200 DELAVCEV IZ TRSTA ODŠLO U AFRIKU,

Trst, 18. juna 1935. (Agis). — Pred kratkem, kot smo poročali, je velika potniška ladja »Saturnia«, ki je last znane Kozuličeve družbe, odpeljala v italijanske kolonije vzhodne Afrike 4.000 delavcev iz Trsta, Gorice in severne Italije. Včeraj zvečer pa se je odpeljal že drugi transport specializiranih delavcev za pristaniške naprave s parnikom »Tevere« v Somalijo in Eritrejo, kjer bodo zaposleni zlasti pri gradnji cest in drugih predvsem vojski služnim objektom. Od odposlanih delavcev je bilo 50 iz Trsta, 30 iz Reke, 50 iz Vidma, 50 iz Benetk in še iz nekaterih drugih krajev.

ITALIJA NE PLAČA PREUZETU ROBU U INOSTRANSTVU

Engleski list »Manchester Guardian« od 3. juna javlja:

»Britansko udruženje izvoznika pamuka razaslalo je okružnico svim engleskim tvrtkama, u kojima im savjetuje, da ne preuzimaju nikakove narudžbe za izvoz u Italiju, radi toga što su talijanski dužnici prestali da plaćaju. To se vidi i po tome, što isporuke, koje su imale da budu plaćene još u januaru, nisu podmirene.

DROBIŽ

Italija je plaćala samo za transport vojaštva in materiala skozi Sueški kanal družbi, ki ga upravlja do sedaj že okrog 15 milijonov lir.

Delavcem, ki so jih poslali v Afriku, so objavili lepe plaće, toda v resnici ni tako. Mezde, ki jih prejemale su precej nizke, podjetniki in drugi pa jih kruto obralo še na ta način, ker delavci prejemale od tvrdk hrano in stanovanje, ki sta zelo draga.

600 milijonov lir stane Italijo že do sedaj vse oboroževanje, pripravljajanje, vojaštvo in drugo za bodočo vojno z Abesinijo.

POVIJEST JADRANA NA FRANCUSKOM JEZIKU

Comte L. de Voinovitch: Histoire de Dalmatie.

U dva sveska na 895 stranica dao je g. Lujo Vojnović povijest Dalmacije. Izdavač (Librairie Hachette, Paris) ukratko je knjigu sa 18 slika i jednom geografskom kartom. U prvom svesku je prikazana povijest Dalmacije od početka do 1409 t. j. do prodaje Dalmacije Mlečanima, i taj svezak nosi podnaslov: Des origines au marché infame. Drugi svezak obradjuje povijest Dalmacije od 1409 do 1918 pod naslovom: Des griffes du lion ailé à la libération.

Kada se ima u vidu sav onaj rad takozvane dalmatinske iredente u Italiji; kada se znade za sve one neslužbene, poluslužbene i službene publikacije o Dalmaciji, počevši od »Archivio storico per la Dalmazia« i Tacconijeve »Rivista dalmatica«, pa preko publikacija »Il mare nostro« do tjeđnih i dnevnih listova (Volonta d' Italia, zadarski »San Marco«) i manifestacije »Azzurri di Dalmazia«, kada se sve to ima u vidu, tek onda se može potpuno da shvati važnost ovog djela. Jer Evropa, a naročito Italija poplavljena je propagandom i pseudonaučnom literaturom o Dalmaciji, i to sve u svrhu da se i Talijanima i ostalom svijetu dokaže talijanstvo Dalmacije. Tacconi, Bakotić, Praga, Dudan, Bartoli, Randi, Marcocchia, pokojni Čipiko i mnogi drugi, uložili su decenije intenzivnog rada u tu propagandu. Kažemo propagandu, jer dokazivati talijanstvo Dalmacije nije drugo nego politička propaganda, bez obzira na naučne pretenzije tih pisaca o Dalmaciji.

Gospar Lujo Vojnović obradjuje taj problem na drugi način. On ne ulazi u polemike, ne namješta fakta i ne nametlje dogadjaje. On polazi sa pretpostavke da pametan svijet znađe barem toliko o Dalmaciji da mu ne treba dokazivati rasnu pripadnost te zemlje. On neće da dokazuje, on samo pripovijeda. On neće nikakvih političkih ni nacionalističkih dokazivanja, već se drži Tomazeovih riječi o pisanju dalmatinske povijesti: »Nama su mnogo potrebne istorijske notice nego li kritičke rasprave«. I pročitavši masu knjiga o Dalmaciji na svim glavnim jezicima, pregledavši nebrojene dokumente, on daje povijest Dalmacije, daje dogadjaje iz života ljubavi i spremu u taj rad dao je taj povijesti Dalmacije biljeg svoje ličnosti. Posjedujući sposobnosti uživljavanja, imaginacije, dao je ne samo istorijsko, već i literarno djelo, (jer svako dobro historijsko djelo je ujedno i literarno.) Ugledavši se u velikog francuskog historika Micheleta on nam daje viziju dogadjaja: čitajući sramotnu prodaju Dalmacije (le marché infame) mi osjećamo tragediju te zemlje, osjećamo je kao da čitamo nesreću kakvo-ga lica u dobru romanu. Jer Dalmacija je u ovoj knjizi lice. Njezini otoci i otočići, rijeke i potoci; bura s Velebita i mirne noći na pučini; Iliri i Rimljani; Sloveni i Mlečani; Francuzi i Austrijanci; renesansni književnici i pučki pjesnici; sve to daje ton tog zemlji i sve je to karakteriše na tako živ i plastičan način da i onaj koji nije nikada vidio te zemlje, osjeti ljubav za nju.

I baš zato se ova knjiga ističe između mnogih naših istorijskih djela. Ističe se po toj svojoj umjetničkoj obradbi. A od one mase talijanskih »istorijskih« djela o Dalmaciji ističe se svojom objektivnošću i dokumentovanošću. Jer i Lujo Vojnović prikazuje utjecaj Italije na Dalmaciju u kulturnom pogledu, ali taj utjecaj je on prikazao kao logičan razvoj stvari koji nema ništa zajedničko sa rasnom pripadnošću te zemlje. Jer Italija je naročito za Renesansu utjecala na cijelu Evropu, pa je logično da je taj utjecaj bio jak i u Dalmaciji, ali to ide samo u korist našeg tvrdjenja o slovenstvu Dalmacije, jer je pod utjecajem te Renesanse iz Italije Dalmacija dala hrvatsku literaturu. Dala je Menčetića, Držića, Gundulića, Marulića, Hektorovića, Zoranića itd. — od Dubrovnika do Zadra — a to je najbolji dokaz da je i Dalmacija u užem smislu, t. j. gradovi na obali i otocima — bila već početkom XVI vijeka slovenska, i to ne samo narod, puk već i najviša društvena klasa, iz koje su i potekli naši prvi književnici. Vojnović na tome ne insistira, ali to vidi iz te knjige i onaj koji je do sada poznavao Dalmaciju jedino po talijanskoj literaturi.

To djelo je i za nas kao Istrane važno. Jer g. Vojnović govori na mnogo mjesta o Istri, o Cresu, Krku, Lošinj, Pulj, Labinu, Raši itd., budući da je Dalmacija za Rimljana sezala do Raše, i kasnije za hrvatskog kraljevstva, a i pod Venecijom su veze Istre i Dalmacije bile vrlo uske. Osim toga postoji uska analogija u mnogo čemu između te dvije zemlje, pa će svaki istorik Istre morati da prouči i ovo djelo o Dalmaciji.

Mnogi francuski i naši listovi su se izrazili vrlo pohvalno o ovom djelu. (t. p.)

METRIČKA RAZMATRANJA VLADIMIRA NAZORA O STIHOVIMA DRAGA GERVAISA

U najnovijem broju (6—7, 1935) zagrebačke revije »Književni Horizonti« nastavlja se Nazorov književni dnevnik, u kojem se veliki pjesnik pod naslovom »Raskomadane strofe« bavi metričkom analizom Gervaisove pjesme »Moja zemlja«.

Za poznavače pjesničke tehnike taj je prilog od najveće zanimivosti. Na dvije i pol stranice revije Nazor postavlja Gervaisove stihove u razne oblike i zabavlja se misterijem njihovog nastajanja i muzikalnosti. Koliko je to interesantan prilog Nazorovog majstorstva na ovom polju, toliko je to interesantan prilog i s obzirom na originalnost i veliki pjesnički kapacitet, Gervaisa.

Pored toga u Nazorovom dnevniku u tom broju revije izišla je i bilješka pod naslovom »Odbačen zarez«, iz koje se najbolje vidi ne samo koliko je velik majstor i učitelj Nazor, nego i to kako je u velikoj mjeri samostalan i samosvjestan stvaralac i Drago Gervais, a da ne govorimo o otkrivanju neslučenih finesa i važnih detalja, jednog umjetničkog stvaranja koje površan čitalac ne vidi i ne može gotovo da zamisli.

Nazor kaže: »Jer ne boravi u Zagrebu, pomažem malgo Gervaisu u ispravljanju griješaka u slogu njegovih »Čakavskih stihova« što se sada štampaju. Kad nailazim na kiticu:

Bôg domovina.
Gren kruha po bêlen svête iskât,
zač su ovđe mi ga zêli,
i gren pravicu po svête iskât,
zač su ovđe mi ju zêli,

opažam mu: »Zar se ne bi moralo pisati ovako: »Bôg, domovina!«, a on mi iz Bjelovara odgovara: »Mislilo sam na to, i moralo bi biti; ali mi taj zarez smeta. I uskliknik.« I Gervais ne zna drugo reći. — Medjutim vidim da on ima pravo; njegov je osjećaj — bar ovog puta — tanji od moga. »Bôg, domovina!« poprimilo bi zvek, boju pa i misao štokavskoga: »Zbogom, domovino!«, a to nije ono što čakavac hoće. Čakavski »Bôg!«, bio on sam ili u ma čijem društvu, drugo je no štokavski »Zbogom!« Prevodjenje riječi — ako se o prevo dženju može u ovom slučaju govoriti — ne bi bilo i prevodjenje smisla. Od takvih je čudnih niti tkana predja prave pjesme. A, eto, i ja (koji već davno i često čuh sve nijanse i znam, možda, sva značenja toga pozdrava) ne osjetih, bar na prvi mah, finesu što je Gervais nesvjesno iskorišćuje i, želeći da je kakogod istakne, odbacuje iz razloga, koji nisu u vezi s modom ili s kakvom afektacijom, čvrsto propisani zarez i uskliknik.«

NAŠ PJEVAČKI ZBOR U ZAGREBAČKOJ RADIOSTANICI

Pjevački zbor društva »Istra« u Zagrebu, poslije svog uspješnog koncerta istarske pjesme u Hrv. Glazbenom zavodu, bilježi sada svoj drugi uspješni nastup. Dne 5 o. m. nastupio je zbor, pod ravnanjem svog dirigenta Slavka Zlatića u zagrebačkoj radiostanici, izvevši isti program kao i u Glazbenom zavodu, pjesme: Brajše, Matetića, Zlatića, Adamića, Hajdriha, Lebana i Prelovca. Na početku programa, kao uvod zbor je otpjevao himnu: Predobri Bože. Izvedba čitavog programa bila je na visini, a Brajšinu: Mažurano moja, zbor je morao na zahtjev radioslusalaca opetovati.

I ovaj nastup naših pjevača i njihovog vrijednog dirigenta, pokazuje da je zbor na pravom putu, pa mu želimo u ovakvom daljnjem kulturnom radu još ljepši napredak i veći uspjeh.

RAD PJEVAČKOG ZBORA DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU.

29 V. o. g. održao je pjev. zbor društva »Istra« u Zagrebu svoj glavni godišnji sastanak. Iz tajničkog izvještaja se moglo razabrati, da je zbor prilično agilno radio, iako postoji tek nešto preko godinu dana. Javnih nastupa bilo je u svemu pet, ne ubrojivši ovamo koncert na zagrebačkoj radiostanici, koji je održan 5 o. m. — U Hrvatskom glazbenom zavodu nastupalo se dva puta. Jedan od ovih nastupa je bio samostalni koncert pjev. zbora 10 IV. o. g. — Članova pjevača ima 51, a članova dobrotvora samo 1. — Izabran je novi poslovni odbor pjev. zbora, te je i dalje ostao pročelnikom Prelac Djuro, a tajnikom Gržetić Milan. Ostali odbornici su: Terpin Stevo, Ritoša Ante, Buljanović Pavao, Tanković Paše i Doblanović Ante.

TALIJANSKI GLAS O ANTI DUKIČU

»L'Europa Orientale«, političko-historijsko-kulturna revija, koju uređuju slavisti, univerzitetski profesori Amedeo Giannini i Ettore Lo Gatto, a koju izdaje Zavod za istočnu Evropu (Istituto per l' Europa orientale) u Rimu, donosi u posljednjem dvo-broju za svibanj i lipanj jezgrovitu bilješku o Anti Dukiču, u kojoj njezin pisac Dr. Oscar Randi, profesor za naš jezik i literaturu na spomenutom zavodu, pohvalnim riječima ističe glavne oznake njegova »Dnevnika jednog magarca«. »Pogleda na život i svijet«, te pjesama »Od osvita do sutona«. Ujedno objavljuje iz te zbirke pjesmu »Ifram« koju je preveo sam autor.

KAJKAVSKI PJESNIK O ČAKAVSKOJ POEZIJI

U zagrebačkoj književnoj »Hrvatskoj Reviji« (br. 6 za juni) napisao je kritički prikaz čakavskih stihova Draga Gervaisa poznati kajkavski pjesnik Tomislav Prpić. Prenosimo taj interesantan osvrt u cjelosti:

Prvi put čuo sam za Gervaisa, priznajem, tek poslije njegove prve, crikveničke, zbirke čakavskih stihova. Bio sam u dilemi, kako da pročitam to ime. Naše nije, zvuči francuski, a čovjek piše — čakavske stihove. Kad mi je kasnije došla u ruke antologija Tadijanović-Delorkova, pa čakavska antologija Jelenović-Petrisova, reče mi g. Jelenović, da se to ime čita Žerve, a nosilac toga imena da je čakavac Istranin, francuskoga podrijetla. Čudna stvar! Čovjek govori lirskim jezikom tako iskonsko našim, a osjećanja su mu tako naša, pučka, simpatije tako nostalgički iskrene! Eto, toliko se piše o propadanju čakavskih posebnosti, po našim se dnevnicima vode u posljednje vrijeme toliki razgovori i polemike o propadanju čakavskoga idioma, a ipak, taj je ambijent putujući u nepovrat još toliko jak, toliko još pun privlačne snage, te i u ovo naše nivelatorsko vrijeme zarobljuje osjetljive duhove, ispoljuje svoju asimilatorsku snagu! Sjetih se pritom starog, časnog imena u povijesti hrvatske knjige — Marc Bruyère-Desrivaux podlegao je, ima tome stoljeće i još koji decenij povrh toga, čaru tuđega ambijenta i dragovoljno pošao u zarobljeništvo hrvatske Muze. Francuz Bruyère postaje Dubrovčaninom Markom Bruerovićem. Francuz Bruyère oživljuje i osvježuje dubrovačku knjigu u vrijeme njezina propadanja i piše ljepšim i sočnijim lezikom nego njegovi dubrovački kolege. Francuz Bruyère otkriva Dubrovčanima Dubrovnik, otkriva dubrovačkoj aristokraciji dubrovački puk, koji će značiti dubrovačku budućnost. Dok se dekadenti dubrovački plemići skiču po Parizu, Francuz Bruyère im dijeli lekciju u poslanici »Petru Alečiću«:

Tot i tebe hitra i mudroga,
Jadni Petro, zaniješe lude
Od Parigja grada bijeloga
Besposlene igre i zablude?

»Čakavski stihovi« Draga Gervaisa isto su takva lekcija svima onima, koji se povode za književnom modom različitih »izama«, kojima književna djela, kako je to običavao reći pokojni Joza Ivakić, »lebde«, koji vide ono što nitko ne vidi, a slijepi su za ono, što se zbiva pred njihovim očima.

Jednostavna je i pitoma ta lirika, bez patosa, daleko od svakog deklamiranja, bez velikih senzacija, ja bih je nazvao »lirikom svakidašnjice«. Nema tu nikakvih naročitih potresa, velikih i glasnih. Tragika i idila tu je jednako tih i jednako lišena teatralnosti:

Na sunce se kućice
griju,
na turne urice
biju.

Gervais obilazi sa »Skizzenbuchom« u ruci i bilježi što vidi: u jutarnjoj magli vodi pastir ovce, negdje kukuriječe pijetao, a začudjeni pijanac traži u grabi svoj šešir. Nema te sitnice, koju ne bi vrijedilo zabilježiti, ali kako! Gervaisova je pjesma crtež, u kome su linije reducirane na minimum, ali funkcije su im jasne i oštro fiksirane, te potenciraju efekat. Te kvalitete odlučno pomažu pjesniku i ondje, gdje prijeti pogibelj, da se prijedje u deskriptivnost i folkloru (Tanac, Boći, Briškula, Trešete, Tri kraji).

Osobito toplo govori Gervais o nonama i noničima, koji odlaze jedan za drugim. Namučili su se u svome vijeku i ostarjeli u oskudici. Malo su radosti imali u svome vijeku (»malo kačića« za večeru prije spavanja), jednolično im je prošao život i često je jedini dogadjaj dana:

Mačka mi čera pojila je tića.
A onda ih jednoga dana nema više. Kao Vojnovićev dubrovački gospari, koji odlaze na lapadsko groblje »nošeni od fakina«, i Gervaisovi noniči odlaze jedan za drugim, i gotovo svake nedjelje jedan je manje pred crkvom, »zač su ga čera fakini nosili i juđi za njih hodili«. Život teče jednako dalje »jutra sopet kako lane« i »za mići juđi i radost je mića«.

Medjutim Gervais ne ostaje samo kod tih ljupkih genre-sličica. U posljednjoj fazi svoga razvoja pjesnik je dao svojih lirici jaku socijalnu notu. Crteži se iz »Skizzenbuch« razgrađuju, nastaju kompozicije zasićene bojama, pretežno teškim, figure na njima rastu do nadnaravne veličine, do simbola, pjesnik tu zauzima jasno i određeno svoj stav. Pjesme »Čić«, »Barke farene«, »Marija Lavanderka«, »Fakin od port«, »Za sinone«, »Kmeti« približuju se svojom dramatičnošću monumentalnosti Balotine »Koze«, najbolje pjesme cijele čakavske antologije.

Medjutim, govoreći o čakavskoj lirici, treba raščistiti svakako i dva stajališta: pro i contra toga književnoga regionalizma. Navode se mnogi razlozi i s jedne i s druge strane, često i s mnogo ogorčenja, ali recimo odmah — suvišno je. Poučan je u toj stvari za nas historijat francuskoga književnog regionalizma i polemika o njemu. Konačno, provansalski felibriži nije nanio ni najmanje štete jedinstvu velike francuske književnosti, niti ga je itko od feli-

bara, s Mistralom na čelu, ikada zamišljao kao atentat na to jedinstvo. Oni tu po svome stavu nisu rušitelji, već konzervatori, koji se bore za očuvanje posebnosti u zajednici, a ne protiv nje. Pa kad je notorno, da se i naš književni regionalizam sam, po izjavama svojih predstavnika (Lj. Wiesner), smatra sastavnim dijelom naše opće književne zajednice, onda taj prigovor otpada, pogotovo kad se uzmu u obzir male dimenzije te književne pojave. Tužba književnih unitaraca protiv opasnog separatizma regionalista vrlo je nalik na prigovor vuka kome janie muti vodu! U dokaz tome dovoljno je da spomenem samo dva zvučna imena naše knjige, dvojicu preteča današnjih »novokajkavaca« i »novočakavaca« — Matoša i Nazora, koji su štokavski pisci, a samo su sporadički pisali dijalektom. Isto se može kazati, više manje, i za ostale. Konačno, teško je i odrediti granicu, gdje počinje regionalistička »culpa«, ili čak »dolus«! Zar je tu jezik jedini kriterij? Ili je grijeh donositi književni izraz ograničenog teritorija? Ta zar nisu regionalisti zapravo svi naši značajni književnici, koji ne »lebde«, koji nam u svojim djelima donose galeriju lokalnih tipova, sliku svoga kraja? Može li se prigovor zbog »separatizma« postaviti Simunoviću, Kovačiću, Kozarcu?

Treba da se ovdje obazrem još na jedan prigovor, koji se u novije vrijeme dosta često javlja. Često se pisci, u pomanjkanju invencije, snage oblikovanja, govoreći i kad nemaju ništa da kažu, zaklanjaju za dijalekt i njegov ritmički šarm, spasavaju se u folkloru. Istina, doživio sam i sam, te je neki muzičar »naručio« kod mene tekst folklorne sadržine kao podlogu za svoje komponiranje (»Wenn man kein Wagner ist, so muss man slich mit der Folklore helfen!«), ali produkti takvih »pisaca« ne mogu i onako da budu predmetom ozbiljnih književnih razgovora.

»Novočakavcima« je uspjelo, da se afirmiraju u lirici u razmjerno vrlo kratkom vremenu, gotovo preko noći. Taj čakavski »nalet« javlja se poslije književnih istupa njihove »novokajkavske« braće i, mislim, da mogu da to kažem, primivši od njih impuls. Domjanićevu smrt komemorira u ovom listu pjesmom punom priznanja i pijeteta jedan čakavac. I eto, čakavci već pretekoše kajkavce svojom antologijom, vrlo dobrom antologijom. Ta je lirika dobila sankciju i u Tadijanović-Delorkovoj antologiji cjelokupne hrvatske moderne lirike, gdje se čakavcima i kajkavcima odredjuje simbolički posebno mjesto uz štokavce. Drago Gervais stupio je svojom novom knjigom u red prvaka čakavske lirike i zauzeo časno mjesto u općoj hrvatskoj književnoj zajednici.

Tomislav Prpić

DEŠPERIJA

Mendule već su u cvitlu
u grmlju pupa mladica
rudina sva je zelena
po njoj se igraju dica.

Svili su dani, i dobri
i puni velikih nada,
tako nam gre pramalice
okolo vratu od grada.

Kada po rudni grođeš
zemlja s tobom govori
svaki pup te doziva
pozdrave šalju ti bori.

Ma sve te vtjotice sada,
Svi klabučiti i janci,
svi glasi zemlje i ljudi,
Svi ti veseli tanci

drugo imaju lice
drugate gređu po glavi
kakono da su bliditi
kako da nisu ni pravi.

To ni starost, ni smrt,
ni trud, ni zmućena lita,
Samo su prazne patrone
ke si zaludu ishita.

Mate Balota (Dublin)

SLAVENSKE DRŽAVE I MANJINSKO PITANJE

Povodom sklapanja pakta između Sovjetske Rusije i Čehoslovačke, to jest povodom puta g. Beneša u Moskvu, pisale su »Lidove Novine«, veliki čehoslovački list, među ostalim i ovo:

»Čehoslovačka je kao i Sovjetska Rusija, ne samo priznala narodnim manjinama pravo na život, nego im je u kulturnom pogledu dala i više, nego što je prema svojim međunarodnim obavezama bila dužna. Poput Sovjetske Rusije ni Čehoslovačka neće ni jedne stope tuđe zemlje, ali isto tako ni jedne stope svoje zemlje neće nikom dati bez odbrane do posljednje kapt krvi.«

Godina dana rada naše emigracije u Novom Sadu

Društvo »Istra« u Novom Sadu, održalo je svoju VIII godišnju skupštinu

Novi Sad, 14. juna 1935. Dne 2. juna bila je zakazana VIII. godišnja skupština društva »Istra« u Novom Sadu. Bila je dobro posjećena. Skupštinu je otvorio i pozdravio prisutne gosp. Petar Crnobori, kao najstariji član Uprave, pošto su gg. predsjednik i potpredsjednik pred skupštinu dali ostavke. Moli sekretara g. Jurčića, da pročita stihigle pozdrave. Sekretar čita pozdrav Organizatorno-propagandnog otkjeka Saveza iz Ljubljane, koji je na prisutne ostavio najdublji utisak, i pozdrav Kluba jugoslovenskih akademikara iz Trsta, Gorice, Istre i Ljubljane.

Predsjednik poziva skupštinu da se sjeti i ovom prilikom naših mučenika i heroja, koji su svoje živote dali za čast i slobodu naše Julijske Krajine. Čita dugu vrstu imena naših mučenika, kojima skupština odatje počast poklikom »Slava im!« Sjeća se zatim braće u ropstvu, koja su ostala u zemlji, gdje nema slobode, gdje vlada strah i čeruje nepravda i zločin. Danas, kada smo na svom godišnjem skupu, uperimo naše poglede preko granice i sve naše misli i osjećaji neka budu uz našu nesretnu braću. Budimo u duhu s njima. Vjerujemo i nadajmo se, da će doći dan, kada ćemo se jednog dana naći na oslobođenoj rodnoj grudi u zagrljaju naših milih i dragih.

Odatje počast sestorici sinova iz Istre, Trsta i Gorice, koji su 27. i 29. maja 1918. godine streljani u Radgoni od Austrije, a koji su 30. maja o. g. svedčano pokopani u Gornjoj Radgoni.

Navršila se, braćo, nastavljajući tajnik, osma godina od postanka našeg društva, i danas ulazimo već u devetu. Osmu put smo se već sastajali da vidimo, kako je naše društvo, koje svi jednako volimo, napredovalo, a i danas smo se u tu svrhu ponovo sastali.

Rad društva u prošloj godini, i ako se vremena nisu poboljšala, bio je ipak zadovoljavajući i svesran.

Kod rasudjivanja valja uzeti u obzir sve okolnosti i teške prilike, sa kojima smo se borili i krcili si put.

Uprava je tokom godine održala 22 redovne sjednice, više sastanaka i konferencija. Administrativni rad je bio također vrlo živ, jer je zaobilazno preko 1000 akata, koje je društvo primilo i poslalo, ne računajući ovdje razne okružnice i pozivnice članstva.

Prva i najveća briga posvećivana je radu na socijalnom polju.

I na posljednjoj skupštini je naglašeno, da je ova nezapačena kriza najteže pogodila naša emigrantska redova, a koja i danas traje.

Blagodareći bratkinjama, koje su sa Kolom Srpkih sestara, Crvenim Krstom, te Savezom kulturnih društava, društvo je i ove godine pred Božić moglo da obdara našu siromašnu djecu. Prilikom razdobe poklona, kada nije bilo državnih, ni bilo nikakve svečanosti. Pred toga društvo je iz svojih skromnih sredstava pomagalo i svoje besposlene članove, i ostale emigrante. — Osobito pak tokom zime, kada nije bilo dana, a da na naša vrata nije zakucalo bar jedan emigrant. Bilo je slučajeva, da su od nas tražili pomoć i po 3-4 odjednom. Koliko je društvo moglo, ono je pomoglo svakog, dok nisu sredstva bila sva iscrpljena. To je bilo vrlo lahko, jer su sredstva bila i suviše skromna. Ostao toga je društvo učinilo članovima mnoge usluge. Tu valja spomenuti veliki broj molbi za državništvo, zavičajnost, provod, prepis i ovjeru raznovrsnih dokumenata, veliki broj raznih preporuka, molbi, uvjerenja i slično. Pitanje uposlenja besposlenih sila bila je najveća briga i muka Uprave. Najteže je bilo sa emigrantima, koji su iz drugih mjesta dolazili u Novi Sad, da si nađu uposlenje. Ipak, nekoliko takovih emigranata je ostalo u Novom Sadu, i oni su intervenicijom društva bili uposleni. Ostalima data je, makar i najskromnija pripomoć ili su upućeni na druge ustanove. O novoj godini organizovana je u sklopu Crvenog Krsta akcija za »zimsku pomoć« besposlenima. — Tu su bili zastupani pored ostalih društava i predstavnic našeg društva, te blagodareći tome, moglo je društvo i ovim putem ukazati pomoć kako svojim članovima, tako i ostalim emigrantima. U glavnom, na socijalnom polju posvećivana je velika briga.

Kao nacionalno društvo, naše je Udruženje radilo i na nacionalno propagandnom i narodno odbrambenom polju.

U svakom prilikom i svuda širili smo kult Istre i njenih velikih mučenika, svakom zgodom smo isticali i propagirali našu ideju i neoborivi dokaz, da je Julijska Krajina od uvijek bila Jugoslovenska, da jeste i da će biti samo Jugoslovenska. Aktivno smo učestvovali u raznim nacionalnim i kulturnim manifestacijama, kako u Novom Sadu, tako i van Novog Sada. Bilo preko naših delegata ili pak brojevnim ili pismenim pozdravima.

Zivo smo saradivali sa svima bratekim emigrantskim organizacijama u Jugoslaviji, sa Savezom u Beogradu i njegovim Otkjekom, naročito pak sa Organizatorno-propagandnim otkjekom u Ljubljani. Ovaj Otkjek nas je uvijek obavijestavao o svima važnim događajima. Mnoge predloge društva je Otkjek uvažavao i privo u život.

Budno smo pratili sve događaje, koji su bili u vezi sa našim neriješenim problemom. Grčkoj emigraciji u Atenu poslali smo izraz naše solidarnosti prilikom pobune njihove braće na Dodekanezu protiv zajedničkog tlačitelja. Iz Atene dobili smo vrlo lijep odgovor i izražaje simpatija za našu nacionalnu stvar. Pratile smo u kratko rečeno sve događaje u svijetu, koji su imali neposrednu vezu sa Julijskom Krajinom.

I na kulturnom polju zabilježen je uspjeh. Društvene priredbe od 3. februara i 3. marta o. g. i nastup pjevačke sekcije, o tome najbolje govore. Biblioteka se ove godine povećala, poklonima Organizatorno-propagandnog Otkjeka, članova i drugih. Čitaonica je bila ove godine dobro posjećivana.

Naša pjevačka sekcija, bila je vrlo agilna. Održavala je nedjeljno triput vježbe i imala je do sada 2 nastupa. Širenje istarske narodne i umjetničke pjesme, to je glavna svrha te sekcije.

Druga ne manje agilna i važna sekcija je naša sportska sekcija.

»Sportski klub« »Istra«, koja je od kada postoji, mnogo doprinijela razvoju i propagandi naše misli. I ako je danas teško voditi sport, sekcija je, krećući sebi put, blagodareći nekim svojim članovima, mogla do danas da se održa. Potrebno bi bilo više pažnje prema njoj, kako od strane članstva, tako i od Uprave.

To bi u glavnom bio izvještaj, koji je podnio sekretar, a koji je inače veoma opširan, te prikazuje cjelokupan rad društva u prošloj godini. Prostor nam ne dopušta, da ga u cijelosti donesemo, već smo iznijeli samo neke važnije stavke. U svom izvještaju veli tajnik na kraju, da je Uprava o svemu vodila računa i nastojala održati društvo na dostojnoj visini.

Ako je bilo kakvih propusta, to neka se ne pripisuje neradu, već okolnostima, pod kojima je društvena Uprava radila.

Teško su prilike u kojima živimo, ali upravo zato, što su vremena teška i zbiljna, valja da smo što više na okupu i vezani uz naše društvo. Treba podići interes kod članstva za društvo, da ovaj bude što jači, kako bi saradjujući zajedno sa članstvom podigli naše društvo na onu visinu, koja mu bez sumnje pripada. Ne zaboravite, da je u redovima naše emigracije često spominjano, kako je naše društvo najagilnije i najjače. Ne po broju, koliko po svom radu za ovih osam godina. Treba nastojati i ublažiti sve moguće, da tako ostane i u buduću. Moramo vršiti svoju dužnost i naći se svagda tamo gdje bude potrebno i gdje nas dužnost bude zvala!

Kraj tajičkog izvještaja dočekan je veoma burnim i oduševljenim poklicima neoslobođenoj braći. Blagajnički izvještaj

podnio je također sekretar g. Jurčić, pošto je desetak blagajnik podnio ostavku na svom položaju pred samu skupštinu. Iz tog izvještaja se također vidi nastojanje društva, osobito na soci-

jalnom polju. Vidi se, koliko je pripomoći izdalo besposlenim članovima i emigrantima, koliko je utrošeno na propagandu i ostale društvene potrebe. Izradjen je i nacrt, na koji način bi društvo moglo uravnotežiti svoj budžet.

U ime Nadzornog odbora izvješuje g. Josip Šajn, i moli da se Upravi kao i Nadzornom odboru podijeli razrješnica, jer je Nadzorni odbor tokom godine nekoliko puta kontrolisao rad društva i blagajne i isti pronašao uvijek u redu.

Skupština je svo izvještaje primila jednoglasno, sa odobravanjem i bez diskusije, i staroj Upravi dala razrješnicu.

Zatim je izabran kandidacioni odbor, koji je nakon odbora predložio Skupštini listu nove uprave na čelu sa predsjednikom g. Lujom Jurčićem, dosadašnjim sekretarom. G. Jurčić se zahvaljuje na počasti i povjerenju ali izjavljuje, da se te dužnosti ne može primiti, jer u društvenim redovima imade članova, koji bi mogli uspješnije i bolje zastupati društvo i braniti njegove interese. U pogledu izbora predsjednika predlagano je nekoliko lica. Skupština nije mogla doći do nikakvog rezultata, a kako je i vrijeme bilo neodmaka, to je predsjedavajući, na predlog g. Ljubomirakinjo prekinuo današnju skupštinu s time, da se ista nastavi nedjelju dana kasnije.

Nastavak prekinute skupštine

U nedjelju, dne 9. juna, na Duhove, skupio se u društvenim prostorijama još veći broj članstva, koji su sa nestrpljenjem očekivali nastavak prekinute skupštine.

G. Crnobori ističe zatim važnost današnjeg sastanka i poziva članstvo na složan i uspješan rad.

Nakon dulje diskusije izabran je novi kandidacioni odbor, koji poslije pauze podnaša svoj predlog. G. Glavina, član kandidacionog odbora izjavljuje, da je kandidacioni odbor nastojao da kandiduje lice, koje će moći i znati reći za napredak društva i moli Skupštinu da predlog kandidacionog odbora primi jednoglasno. Listu kandidacionog odbora čita g. Josip Rosanda, te je nakon manje diskusije i nekoliko izmjera izabrana sljedeća Uprava:

Predsjednik: g. Luj Jurčić, bankovni činovnik, dosadašnji sekretar.

I. potpredsjednik: g. Ante Mohorović, gradski činovnik, II. potpredsjednik: g. Stanko Cuk, stolar, sekretar: g. Eugen Prašelj, činovnik kontrole mjera, blagajnik: g. Timohir Cukon, odbornik: Bauer Josip, mehaničar, Petar Crnobori, mehaničar, Jugovac Rudolf, trgovački pomoćnik, Grgurina Vjekoslav, kamandžija, Mihaljević Jakob, brodograditelj, Zamjenici: Marinović Martin, brodograditelj, Šajn Josip, dr. penzioner, Marin Glavina, upravnik Saveza agrarnih Zjednica, Crnobori Luka, električar, Čokelj Andrija, nadničar, Nadzorni odbor: predsjednik: g. Lupine Bogomil, finans. pripravnik, Mihovilović Andrija, mehaničar i Cukon Toma, činovnik. Zamjenici: Zović Josip, stolar, Biletić Ivan, bravar i Pijačera Petar, činovnik.

G. Crnobori ustupa predsjedničko mjesto novom predsjedniku g. Jurčiću, koji se u ime nove Uprave i svoje zahvaljuje na povjerenju. Premda imade među nama članova, kaže g. Jurčić, koji bi mogli zastupati društvo bolje od mene, kako po svom položaju i povjerenju članstva, tako i po ugledu među građanstvom. Primam se povjerenje mi dužnosti, jer mi je mnogo stalo do napretka i procvata našeg društva. Cilj društva preći mi je od svega. Novu upravu će nastojati, da društvo krene pravim putem, koji mu je pravilima saopšten. Moli za saradnju svih članova odbora i saradnju cjelokupnog članstva. U svom temperamentalnom govoru iznosi zadetak i ciljeve društva i veli, da i mi, koji smo ovdje, moramo nešto žrtvovati za onu svetu stvar, za koju naša braća daju svoje živote. Nova Uprava izradit će na prvj sjednici program rada, koji će iznijeti pred članstvo na jednom članskom sastanku. Zahvaljujući se ponovno na povjerenju i pozivajući sve na složan i plodonosan rad za nacionalnu stvar, predlaže skupštini,

da prihvati rezoluciju koju je skupština sa aplamacijom i poklicima prihvatila.

Tako je završena VIII. skupština novosadske »Istre« i izabrana nova uprava. U novoj upravi imade članova i iz stare uprave, koji su samo zamijenili svoje dužnosti, a uskao je i stanoviti broj novih lica.

PROSVETNO I PODPORNOM DRUŠTVO »TABOR« V KAMNIKU.

vabi na svoj III redni obćni zbor, ki se vrši u prostorih gostilne Malovrh na Grabnu ob 10 uri dopolodne — dne 23 junija t. l.

- Sporod:
1. Beseda predsjednika.
 2. Sporočilo tajnika.
 3. Sporočilo blagajnika.
 4. Izvoliteve novega odbora.
 5. Eventualnosti.

Za člane je udeležba obvezna, prijatelji iskreno vabljani.

PRIREĐITEV »NANOSA« V MARIBORU.

Preteklo nedeljo popoldne je priredilo emigrantsko društvo Nanos v Renčljevi gostilni na Pobrežju lepo uspele letno veselico. Primorski rojaki in številno drugo občinstvo je napolnilo prostorni Renčeljev vrt. Mimo okrajnega glavarja g. Milana Makarja, pobrežkega župana g. Volka in pobrežkih občinskih svetnikov se je udeležilo veselic še mnogo drugih odličnih osebnosti iz Maribora. Pevsko društvo »Jadranc« je pod vodstvom pevovodje g. Vrabca s svojo pesmijo skrbelo za najboljšo razpoloženje, ki ga je podžigal še »Nanosov« tamburaški zbor. Vse navzoče je v zbranih besedah toplo pozdravil »Nanosov« predsednik g. Marino Kralj in se jim zahvalil za udeležbo ter simpatije, ki so jih deležni primorski emigranti v svoji novi domovini. Ni pa pozabili v svojih besedah bratov in sester, ki se ječe pod tujim jarmom in nestrpno čakajo, da tudi njim zasije solnce zlatne svobode.

U nas samih je rešitev ali propast Julijske Krajine in Zadra! Nihče se ne bo za nas boril. — Zato mora naša propaganda biti ojačana in iti v dveh smereh. Pobijati neresnične trditve in podatke ter propagirati delo za osvobojenje in skrbeti, da postane naš problem, problem vseh Jugoslovanov in znan vsemu svetu! V nas samih je dovolj moči. Mi sami bomo zato kovači svoje usode, moramo biti! Mi smo odgovorni za svobodo ali propast Julijske Krajine in Zadra! Zato vsi in vstrajno na delo!

Nato je v daljšem referatu govoril tov. Andrej Gaberšček o zgodovini in bojih za slovanski značaj naše zemlje ter o vplivih, ki sta jih imela germanstvo in romanstvo na naše ljudstvo.

Čuli smo še pesem od Iga Grudna: »Tržaškim bratom«, ki jo je recital tov. Figar in pa par pesmi, ki jih res lepo in občuteno zapel moški zbor društva »Zora« iz Ljubljane. S tem je bil oficielni del sestanka končan. Vsi navzoči so zapeli himno Slovanstva »Hej Slovan!«

Pred zaključkom pa se je zastopnik Saveza dr. Čermelj prav iskreno zahvalil društvu »Tabor« v Kamniku za lepo inicijati-

vo in požrtvovalno delavnost ter naprosil vse, naj v bodoče še bolj strnejo naše vrede, da bomo močna, neprobijna falanga, v borbi za naš končni cilj.

Tov. Peterlin se je vsem zahvalil za udeležbo, povdaril pa obenem, da gre največ zahvala za organizacijo sestanka neumornemu društvenemu blaginiku tov. Zidariču, ki je sestanek pripravil s sodelovanjem propagandnega odseka Saveza v Ljubljani.

Prosta zabava, obstoječa iz petja, igranja in sportnih iger je trajala še pozno pod noč, ko so se začeli udeleženci razhajati eni peš, drugi z avtobusi, kolesi in z vlakom, kot je pač kateri prišel.

Vračali smo se vsi z zavestjo, da dan ni bil izgubljen in da so nam taki in slični sestanki potrebni. — av.

EMIGRANTSKA MANIFESTACIJA V KAMNIŠKI BISTRICI

Vendar nam je postalo nebo naklonjeno, da smo se mogli emigrirati iz vseh predelov naše lepe zemlje zbrati na binkoštno nedeljo dne 9. junija 1935. v prelepi Kamniški Bistrici, vsi s soncem obsijani.

Zbralo se nas je okoli dvesto. Bili smo tu stari in mladi pa tudi naših najmlajših ni manjkalo. Zbrali smo se na kraju, ki je posvećen.... Predsednik emigrantskega društva »Tabor« v Kamniku tov. Peterlin je prečital neskončno vrsto vseh tistih naših znanih in neznanih junakov in junakini, ki se niso strašili za dosego svobode, za pričevanje o upravičenosti borbe tlačenege naroda darovati svoja življenja. Stojimo smo poslušali, trepetali in molili.

Nato je predsedujoči pozdravil vse, ki so se zbrali na sestanku, predvsem pa zastopnika Saveza, tov. dr. Čermelja, zastopnika propagandnega odseka tov. Višnjeveca in Figarja zastopnika primorskega akademskoga starešinstva tov. dr. Deklevo, zastopnika »Tabora« iz Ljubljane tov. Štreklja, zastopnika »Zore« iz Ljubljane tov. Lebana in Simičča.

Dalje je v naši sredi pozdravil preizkušene borce in delavca tov. Andreja Gaberščka, prav posebno topel in prisrčen pozdrav pa je veljal domačemu tamburaškemu zboru »Biserica« iz Duplice, ki se je radevolje odzval vabilu kamniške emigrantske edinice, neumorno igral in v nas budil občudovanje in dobro voljo. Končno je veljal predsednikov pozdrav vsem našim materam in očetom, bratom in sestram, ženam in otrokom, tam v sužnosti, ki še niso tako srečni, da bi dihal opd svobodnim soncem.

Sledili so govori tov. dr. Čermelja, dr. Deklevo in dr. Vrčona.

Prvi nam je orisal neznosno položaj naših bratov tam preko. V krepkih, jedrnatih besedah nas je prestavil v sredo zemlje po kateri hrepenimo, da smo v duhu videli morje in gorice, doline in naše gore pod pritiskom fašistične sekire, ter drhteli ob misli na trpljenje naše raje.

Ni se še poleglo navdušenje, ko je stopil pred nas vodja naših mladinskih društev v Trstu, naš dr. Jože Dekleva, ki je utemeljil našo borbo. Pokazal in dokazal nam je upravičenost naše borbe, ki je silobran, boj za samoohranitev, boj za elementarne, najosnovnejše pravice vsakega naroda. Ta boj ne sme prenehati. Ta boj bidejo dnevno naši bratje v sužnosti na terenu samem, mi tu pa jih moramo podpirati in jim nuditi vso pomoč. Za to morajo skrbeti naše edinice, ki morajo biti polne mladostnega, borbenega poleta, da ne bo oklevanja, ko pride čas.

Da nam je govoril iz srca, to smo vsi čutili.

Delati za to pa je v prvi vrsti dolžnost vseh naših edinic

in vseh emigrantov. Zato vsi emigrante: V zbor za Julijsko Krajinu in Zadar!

Postanite člani naših edinic!

Na govorniško mesto je stopil dr. Vrčon. Pokazal nam je, kako je kljub dosedanjemu delu naš problem malo znan. Povedal nam je, da smatrajo Julijsko Krajinu za hitlerjevsko interesno sfero. To dokazuje zemljevidi, ki krožijo med Nemci. O tem se pišejo knjige! Mi pa stojimo križem rok in čakamo, da bodo drugi delali za nas in nam pomagali. Zadnji čas je, da se preneha z zanašanjem na tujo pomoč!

V nas samih je rešitev ali propast Julijske Krajine in Zadra!

Nihče se ne bo za nas boril. — Zato mora naša propaganda biti ojačana in iti v dveh smereh. Pobijati neresnične trditve in podatke ter propagirati delo za osvobojenje in skrbeti,

da postane naš problem, problem vseh Jugoslovanov in znan vsemu svetu! V nas samih je dovolj moči. Mi sami bomo zato kovači svoje usode, moramo biti! Mi smo odgovorni za svobodo ali propast Julijske Krajine in Zadra!

Zato vsi in vstrajno na delo!

Nato je v daljšem referatu govoril tov. Andrej Gaberšček o zgodovini in bojih za slovanski značaj naše zemlje ter o vplivih, ki sta jih imela germanstvo in romanstvo na naše ljudstvo.

Čuli smo še pesem od Iga Grudna: »Tržaškim bratom«, ki jo je recital tov. Figar in pa par pesmi, ki jih res lepo in občuteno zapel moški zbor društva »Zora« iz Ljubljane. S tem je bil oficielni del sestanka končan. Vsi navzoči so zapeli himno Slovanstva »Hej Slovan!«

Pred zaključkom pa se je zastopnik Saveza dr. Čermelj prav iskreno zahvalil društvu »Tabor« v Kamniku za lepo inicijati-

vo in požrtvovalno delavnost ter naprosil vse, naj v bodoče še bolj strnejo naše vrede, da bomo močna, neprobijna falanga, v borbi za naš končni cilj.

Tov. Peterlin se je vsem zahvalil za udeležbo, povdaril pa obenem, da gre največ zahvala za organizacijo sestanka neumornemu društvenemu blaginiku tov. Zidariču, ki je sestanek pripravil s sodelovanjem propagandnega odseka Saveza v Ljubljani.

Prosta zabava, obstoječa iz petja, igranja in sportnih iger je trajala še pozno pod noč, ko so se začeli udeleženci razhajati eni peš, drugi z avtobusi, kolesi in z vlakom, kot je pač kateri prišel.

Vračali smo se vsi z zavestjo, da dan ni bil izgubljen in da so nam taki in slični sestanki potrebni. — av.

IN TAKA JE MENDA VSA DECA OD SUŠAKA DO BUDVE

V ljubljanske »Učiteljskem Tovarištvu« od 13 junija Anton Mihec piše v feljtonu pod naslovom »Bodulja« o Krku in Aleksandrovu. Med ostalim pravi:

»Znano je, da je otok Krk kot zadnji prispel v okrilje Jugoslavije. Znane su tuđi borbe neoboroženih domaćinova protiv Danuncijevim arditom. Z Aleksandrovćani so morali celo »parlamentirati«, ko so druge vasi že davno podlegle. Le vprašajte kakega domaćina o tem! Pripovedoval vam bo na dolgo in široko.

»Spominjam se događka, ko je na morju divjal hud vihar in so ladje druga za drugo hitele v varno pristanišće. Kakor drugod na otokih, je tuđi tuđoj središće vsega življenja, pristanišće. Tu se pogovarjajo, politizirajo, flirtajo i. dr. — Ne manjkajo niti šolski otroci, ki skačejo sem ter tja. Pa so vam presneto živi in neugnani!

»Oči vseh so uprte na odprto morje. Naenkrat se pojavi nek motorni čoln in se približuje pristanišću. Vse ugiba: kdo, čigav, odkod itd. Pristaniški pilot pojasni, da je to najbrž italijanski finnančni čoln, ki se je moral ukloniti višji sili. In res, na jarbolu se je vila italijanska trikolora, a ljude so se začeli nekam čudno spogledovati. Prisotni otroci so začeli grabiti kamenje. Na moje vprašanje kaj da s tem nameravaju, so me čudno pogledali rekoć: »Ali ne vidite, da gređo Italijani?« Teško sem jih pomiril i npripravil do tega, da so pometali kamenje iz žepov in neder.

»In taka je menda vsa deca od Sušaka do Budve...«

Kdo je kriv? —

GODIŠNJICA ODLASKA TALIJANSKE VOJSKE IZ ŠIBENIKA PROSLAVLJENA JE NAJSVEČANIJE

Dne 11 juna pada godišnjica oslobođenja šibenika od Italije. Ove godine četrnaesta. Tada je bila oslobođena takozvana »druga zona«. Taj datum predstavlja za šibenik i okolice rijedak datum. Tri godine je taj kraj robovao na način na koji robuje Julijska Krajina od 1918 dalje do danas. Dne 11 juna pred četrnaest godina šibenik i okolica ušli su u sastav slobodne jugoslovenske države. Ove godine je na dan 11 juna šibenik osvanuo okićen zastavama po svim državnim i privatnim zgradama. Svi brodovi su bili pod zastavama. Topovi sa tvrđave Sv. Ivana su u predvečerje pucali u znak radošće. Kako je taj dan slava vojne komande šibenika na uspomenu oslobođenja od Talijana, to je i vojska toga dana slavila. U komandi je bilo primanje svih pretstavnika vlasti i uglednih građana. Bila je i revija trupa. Komandant pukovnik Božić održao je pred vojnicima govor o značajnoj slavi slobode šibenika. Priredjeno je zatim vojničko veselje.

PRED DVADESET GODINA U KOBARIDU

Ljubljansko »Jutro« od 9 juna donosi veliki članak pod naslovom »Na binkoštno nedeljo 1915 v Kobaridu« — Spomini na dvajsetletnico italijanske vojne napovedi«. U tom članku Fran Merljak iznosi svoje lične uspomene na početak rata i prve navale Talijana na Kobarid. Uspomene, koje su interesant-